СИЙЛЕ ХИЙЛА ХЬОНА, ОКТЯБРЬ!

Масса а мехкашкара пролетареш, вlашаrlкхета!

СЕРДАЛО

Советски Союза Коммунистически парте Нохч-Гlалгlай обкома, Нохч-Гlалгlай АССР Лакхехьарча Советан Министрий Советан орган

(«СВЕТ») Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров Чечено-Ингушской АССР

Газет арадувл 1923 шера денз ◆ ШИНАРА, 7 ноябрь, 1972 шу. ◆ № 134 (5240). Мах 2 кап.

Г. ГУЛИЕВА ПЛАКАТ.

СИЙЛАХЬ-ДОККХА ЦlЕЙ

Дезалш дуз Октябра хьаьхара шу. VI-ча Еррусроссийски Советий чрезвычайни съезда трибуна тlера Владимир Ильич Ленина аьлнад: «Вай их: вайга низ болаш датт. Советски республикага низ болаш датт! Пролетарски революцега низ болаш датт... Вай тешаш а бlубенна а да аххха эрсий социалистически революце хьалтий дукха вай къевсий йоттабаь ца lераi».

Гаьнара хlана гуш хилнаб революце сийлахь - доккха баьчча. Цунна гуш хилнай Октябра хургlола коталонаш а. Къинача республикана вгара халагlча деношка а шек хилнавац из. Советий lардал котдаьнна пачхьалкхе чlогlлуьга дегlайоалиьга хоаш хилнар из.

Вай ножа тахана цхьа шу боккхагlа хилнаб: вай деззу Сийлахь-йоккхача Октябрьски социалистически революце 55 шу дизар.

Октябра хlара шу — из ба вай социалистически пачхьалкхено коммунизмага баьккха керла гlа. Тlехь - тlехьагlа къьагlа гучабоал мехка а адамлен истореха а бола Октябра лоархlам. Шаккха а боргlбаьча Октябра алано сийрдадьккхад советски халкъа карагl мел долар. Октябра низ болча хlоаша сийрдабьккхаб кхоаненга бода вай никъ.

Укх шера шиш безгале йолаш да Октябрьски революце цlей. Из деззу ССР Союзн Нохч - Гlалгlайчен автономии хьаль ах бlаь шу дузача шера. «Советски социалистически республикай Союз хьаль 50 шу дизара ечл кийчонах» болча КПСС ЦК сонам тlа аьнна:

«Сийлахь - Йоккха Октябрьски социалистически революци котъаларах хьахилар оалангара социально - экономически хувцамаш дара, къаний доша хьагьехьа йола ленински программа кхоачашъяра, советски республикаш хьахилара шна керттера политически хьал. Керда общество хьалъяра новкъа баьнача тайп-тайпарча къамех болча къахьегамхой шчьара хьаштам, низ вlашагlтоха а вlаши вежарашка гlулакхаш лелале а гlерташ уж хилар практически кхоачашхилар 1922 шера декабре дагl йола лупидаха къамах латта пачхахьалкхе — ССР Союз хьяре».

КПСС XXIV съезда исторически решенеш къьаьста хlахьенаб вай мехка волонашен культурен дlахо а дегlайоалара никъ. белгалдаьъа советски нахха чакхдаха доза гlулакхаш. Съезда белгальъа за хьаныш кхоачашъем болча къахьегамхой гетара далхденаьча къахьегамен политически хьинаро керлача шрашш дlахьоац, вай общества морально - политически цхьбагlо, партии халкъа айкха кlаладенна хилар, сийлахь - йоккхача Советски Союза дерригача халкъий вехаргдоаца доттагlала вежарашка вlаши лелаццу гlулакхаш. Съезда идешна новкъостал ду дlахо а дуйсен социалистически содружество, коммунистически болхлой болаш вlашагlтохара, даха вайна а дуйсен халкъашта шоъара дерриго хьал тоадара, машаре халкъий кхерамзлен чlогlлъра.

— Дахьаьае хилба дерригдуйсен октаре корда зонэ — дуйсе революцонни эргадоккха, капитализмагара социализмага вайна хьайейлла Сийлахь - йоккха Октябрь!

Хоаъенай, кийчъенай тахан Нохч - Гlалгlайче. Дlа нол хьехача гуш а цlо байракхаш, лозунгаш, транспаранташ. Декаш да воине илдеш.

Сийлахь - боккхача Октябро бlаьшерокий боадончура дьаккха вай Нохч - Гlалгlайче низ бола промышленности, механизированни юрта болхаш, лакха культурен йола республика а хилна дlаоттай. Цхьа барт болаш, цхьоагlо йолаш къахьегаш ба дукхача къамах бола нах.

Уж мах баь паргвоаца хувцамаш де карагlдаьнад Коммунистически парте ленински къамий политика деррагlа чакхъяхарах.

Тахан, беррагача советски маха санна, шоацта карагlдаьнначох доккхаа а деш рапорташ тех республика мехкадьттехоша, химикаша, сталеша болхлоша, колхозоша. Дикача социlаташца паакъабальхаб уж сийлахь - доккхача цlейна.

ССР Союзн Нохч - Гlалгlайчен автономии хьаль ах бlаь шу дизара сийна дьржача яхье къьеста дика толамаш даьха Октябра цlейна маакъенай «Октябрьнефтен» «Сунжанефтен» яхача мехкадьттен гаш йоахача управленей, Грозненски химически комбината, А. Шерипова цlерагlча Грозненски мехкадьтта чакхдоахача, «Электроприбор», «Нищемаш» завода, швейни производственни объединене, Нохч - Гlалгlай карьероуправлене ,яхь а дукхача предприятей коллективаш.

Укх денощка боккха кхаъ хилнаб «Чечингстройтранс» объединене коллективна. Октябра сийна дьржача социалистически яхье доккхий толамаш даьхарах цунна еннай СССР Министрий Советен ВЦСПС-ен Шe байрах. РСФСР Министрий Советен ВЦСПС-ен Шe байрах еннай «Чечингсельстрой» треста болхлошта.

Укх шера дукха халонаш ца йийзар республика юртбоалама къахьегамхой. Хаоттана хьалаш аьтту боацаш хиннадале а дукхача боахамаша во кьувкъадаьйца лелт.

Сийлахь - доккха цlей кердача коталонаца деззу Шелковской района «Коминтерн», «Красный пахарь» яхача колхозий. Урус-Мартана района «Гойтинский» совхоза нолаикаторашел хьайбаш лолаедерашен.

Иштта дика толамаш даха вlашагlтlехьаьнад лаьтта лоладара культура лакха хилара, техникаш кхетамна пайда эцарах, дикагlйола опыт шерра йоаржарах. Эварш говзанчаш ба Нохч - Гlалгlайчен кханинка, фермашка коммунистически хьисапе къахьегаш.

Октябрьски революце 55 шу дизара паакъабоагlаш дукхача коллективаша доккхий толамаш дьхадале а дукха да де деэараш, дlадаха доза кхочашбоапараш.

Итт бетта планаш кхоачаш ца ен йисай цхьайола предприятеш, гlиналой организацеш, массаньха дерттlа чакхдьхадах кханнара болхаш, хьайбаш lалгара дахара е йоагlтlача тайпара кийчо яьац.

Хlаьэ а мотнгаш нийсу lрак йола продукци арахецаш, производствени дисциплина телхаеш. Вишал пайда эцац производства фондашта торонех, шерра нисъехахьан дикагlйола опыт.

Ийсагlча пятилетка шоьагlа шу чакхдала дукха ца йисац. Хlара предприятие, организаце, колхоза, совхоза къаьгалхоша, партийни, профсоюзни, комсомольски организацешна беррига низ тlаьтийна, пайда боаш болх тоабара, планаш социалистически декхараш дизал кхоачашдара.

Тlехь - тlехьагlа шерагlа аркаш ботт ССР Союзн Нохч-Гlалгlайчен автономии хьаль ах бlаь шу дизара сийна йола ах. Парте XXIV съезда решенеш кхоачашъеча, дукхача къамех латтача вай социалистически Дай - мехка низ чlоагlбоча ,маьха вахара хьал тоалоча керда толамаш дахарна юбилейни сиъе кийчлуш ба вай республика къахьегамхой.

Гlозбаьлна, керда толамаш даха кийча болаш арабаьлнаб уж тахара доккха цlей деале. Цар къаьбалду хетам урьоттаду КПСС ЦК тlахьехама лешаш:

— Дахьаьае хилба Советски Социалистически Республикай Союз — сийлахь - боккха социалистически Дай-мехк, вежарашка дола ча халкьий йохадагlйоаца дукхача къамах латта содружество, пролетарски интернационализма ма ма ара дейн а ю хьакхьедар!

— Марксизма-ленинизма байракха кlал, Коммунистически парте кулгалца — коммунизма котаноага!

ИСУТАЛИЕВ ХЬАМЗАИНАР.

ОКТЯБРА ИЛЛИ

Кхьылар, адмий
          дег-гlоа хинна,
Кхьылар из Октябра
          цlей.
Массагl духьал
          тlийртаьа цуьна,—
Лоам мо чlоагlа лаьттад
          вай.

Шо, са лоамаш,
          сийрдадаьнна,
Чlоагlлу, хоалу, дегlаух.
Къахьегачон молха
          хинна,

Цlена хьоких са лоамаш
          мух.
Пхийттаралыьнар, модж
          кlайеннар —
Хьаьнал къе мел хьега
          нах,
Даьхе тоаш, хозъе, цунна
Дега йlоахал дlалуш
          бах,
Маьлха йlохал дег чу
          йотташ,
Хоза ух Октябра цlей.
Октябраца нрах дебаш,
Октябраца тlа боах вай!

Юбилея сийна

Укх шера 67 гектаре тlа дlайийнай тха бригаде шекар свекла.

Хlаьта тахан, вай Даьхен беррагача хала дикалоагlоацача 55 шу хьалха Сийлахь-йоккха Октябрьски революци хиннача дийнахь тха бригаде коллектива дегlа деа гlоалаьна ах вахой лу, шекара свекла чувларан из пачхьалкхенна дlадлаваи оаха социалистически декхарах толамца кхоачашдаьлга.

Хlара гектара тlаьа 350 сентнер шекара свекла чуйнаб бригада. Хlаьта пачхьалкхенга елла 2370 соагlа тонн я.

Къьаьста лакха хьукъаьн кхаьбир Вачаева Зарас хугандеча зоене. Хlара гектара тlаьа юкъера лаьхlача 450 центнер шекара свекла чуеов ао.

Х. АЛАКАЕВ,
Гудермеса района «Октябра 40 шу» колхоза тракторни кханнеладеча бригада бригадир, Октябрьски революце ордена кавалер.

Тахкарча цlейна дикача соцlагlатешца паакъабаьхкаб шерра социалистически яхь йоаржаш Грозненски швейно-производственни объединене хlанаш тегараш. Продукцена реализацо ара, итт бетта план 104 процент кхоачашдьай объединене коллективо. Планагlа даьрllачуя соагlа дlахьийтай 235 эзар сома маьха товарни продукци. Продукцега дlабоала мах лохбарах, баракъеш доахача хана дукха кlалаш, кхьбола материалаш, кхоярах укх шера пачхахьалкхена планал соагlа бэь найда итташ эзараш сомаш да.

Уж толамаш доахача сьржача социалистически яхье хьалха даьттачарех я Мустафина Екатерина Александровна, Мельситова Татьяна Николаевна черте латтача цхьоалагlчон йкъалгlчен цхьий коллективаш. Хlана ноябра шоьагlа ах бетта чотах продукци арахецаш я уш.

З. ЛАЗАРЕВА,
Грозненски швейно-производственни объединене плановни отдела начальник.

СССР-ан Нохч - Гlалгlайчен автономен 50 шу дузача юбилейн сийна къахьегама вахте эттача «Грозэнерго» районни энергетически управлене № 2 йоача теплоэлектроцентрала коллективо керда производственни толамаш даьхад.

Хаьал хьалха кхоачашдир цар электрически йоахален энерги хьаярен из дlахецарен итт бетта дола производственни декхараш. Из вlашагlтехьаьнар оаргача теплоэнергетически оборудование технологически режим шийса лелар баьхам долаш.

Ерригда оборудованешт тlехлийна кийчъяьй энергетикаша lаьна зиналахь болх бара. Цехийн участкайн коллективаша толамца кхоачашду тlаьйца социалистически декхараш. 30 ноябрен 30 декабрен юбилейни вахте отта боккъо йиххара яхь дьлий электростанцега сиелхй коллективаш. Цу яхье хотльньна сенка дlалаьъергьа «Грозэнерго» Сийлен Книжка тlа.

«Профессагlа дикатlар» яха цlи еннай турбинай машинисташта Крикорьянц Тамарена, Моргунов Юрена, слесарашта Толмачев Николаена, Гудков Николаена.

Х. СУРУДЖАНЦ,
«Грозэнерго» оператор.

Вай республикан дlаккхьача ца lеш вай мехкарча дукхача моттигашка дlакхоач «Нефтегазпромавтоматика» Грозненски опытни завода коллективо арахеца тайп-тайпара продукци. Из дукхагlен дикагlен хилийтара тlагlертта къовсам а доаттабеш къьестта дика толамаш доалаш паакъабаьхкаб заводо боллой Октябра дезача цlейна. Продукцена реализаци ара итт бетта план 105,2 процент кхоачаш а еш, планал соагlа потребителашта пер дlаяхьийтар 99 эзар сома маьха товарни продукци. Тайп-тайпара продукци арахецара итт бетта план 111 процент кхоачашъьй завода коллективо. Укх бетта чотах арахийтар 210 эзар сома маьха продукци.

Укх шера социалистически яхье хьалха латташ хьайоагlа Коновалов Михаил Александровича кулгалдеча электронно - монтажни участка коллектива. Хlанзлехьа дукха хlама ца эшаш 11 бетта план кхоачашъьй цо. Цунга я завода керрига-кара тела Шe байрахх.

А. ШЕВЧЕНКО,
тха штате йоаца корр.

ДОТТАГlЛЕН ЦlЕЙ

Цхьоалагlча ноябре денз пхелагlча ноябре кхаччалца СССР-н Нохч - Гlалгlайчен автономии хьаль 50 шу дизара хетадаь Доттагlала цlей хилар Назрановски районе. Цига даьккъа лоацаш яр Къилбаседа - Хlирий республикера Пригородни, Правобережни районашкара художественни самодеятельноста коллективаш, Магlалбикен Сунженски районашкара концертни группаш. Цlей хьахийлар спортсменаша.

Къилбаседа - Хlирий республикерча хьаьшаша доккха концерт делар «Электроинструмент» заводе болхлошта. Цул тlехьагlа Назрановски юртбоцхама техникуме, Тlой - Юрта, кхыйолча моттигашка концерташ дьехкар хьаьшаша.

Долакх - Юрта гражданский тlем тlа байначарна хилай курсаш лехкар. Доттагlала цlей деллоа дакъа лоацаш хиннараша.

5 ноябре Назрановски культура цlагlа доккха концерт оттадир хьаьшаша.

М. ЗАНГИЕВ.

ОКТЯБРА НОВКЪА —КОММУНИЗМА КОТАЛОНГА

6 ноябре вай Даьхен столице Москве съездий Кремлевски Дворене Сийлахь-Йоккхача Октябрьски социалистически революце 55 шу дизара хетаь торжественни собрани хилаь.

«Октябра новкъа — коммунизма коталонга» яха доклад йир КПСС ЦК секретара, Политбюро члена К. Т. Мазурова.

Старогрозненски бурутоахара бахкий № 4 йолча «Минеральная» яхача скважина бурув тоахча хьаьрэ къахьегаш ба слесареш В. Валаев, П. Чайка, П. Михеев, бурундеттачун гlонча И. Алинбеков. Цар хаьал дукха хьалха кхоачашдьай итт бетта задани.
СУРТА ТlА: (аьрдахьара аьттехьа) слесареш В. Валаев, П. Чайка, мастер В. Слесарев, бурудеттар П. Михеев, бурудеттачун гlонча И. Алинбеков.

В. Юшинина сурт.

ГРОЗНЕ ХИННА ТОРЖЕСТВЕННИ СОБРАНИ

Укх денощка Грозне М. Ю. Лермонтова цlерагlча драмтеатре Сийлахь - йоккхача Октябрьски революце 55 шу дизара хетаь городской торжественни собрани хилар.

Собрание дакъа лоацаш бар партийни советски болхлой, промышленни предприятей, организацей, учреждений къахьегамхой.

«Сийлахь-Йоккхача Октябрьски революце 55 шу» аьлча доклад йир КПСС Грозненски горкома хьалхарча секретара Н. Я. Правенько.

Доклад чакхъяьлча М. Ю. Лермонтова цlерагlча драмтеатра артисташа спектакль хьехкар гулбеннарашта.

СССР ОБОРОНА МИНИСТРА ПРИКАЗ

1972 ш., 7 ноябрь.

Новкъостий салтий, матросаш, сержанташ а старшинаш а!

Новкъостий прапорщикаш а мичманаш а!

Новкъостий эскараш, генералаш, адмиралаш!

Тахан советски халкъо, цун тlемахоша, социалистически мехкий къахьегамхоша, дерригача прогрессивни адамаша дазду Сийлахь-Йоккхача Октябрьски социалистически революце 55 шу дизар.

Из даза ди вай Даьхено деззу Советски Социалистически Республикай Союз хьаль 50 шу дуза ди гаргахьачча хана. Юбилейни шу белгалдаьккхад экономика, lилма, культура дlахо керда айяра, ийсагlча пятилетка шоьагlча шера заданеш толаме кхоачашъяр духье шерра социалистически яхь йоаржарна.

Лаххача темпашца дегlаух вежарашка холча социализма мехкий халкъа боахам. Тlа-тlа ху №228. г. Москва. кхагlа даккхау социалистически содружество экономически оборонни цхьа.

Доарлlаме хlамаш карагlдаьнад КПСС XXIV съездо белгалбаь арахьоача политика никъ чакхбаккхара даьхе. СССР-о дерригlа чакхйоаха арахьара политика Советски пачхахьалкхен, дуйсен социализма, къаний-котамукъален болама оалангарча хьаштеша из яхара я, цо доккха новкъостал ду тайп-тайпара социальни строеш йола пачхахьалкхенаш машаре кхера принципаш чlоагlъяра. Шин интернациональни декхара теша йолча Советски Союзо чlоагlа юхетт империализма агрессивни политика, из могга хьайлоаттабу паргlато, къаний котамукъале, социальни прогресс баьхаш долаш халкъашта лоаттабу къовсам.

Цу цхьан хана, сийлахь-йоккхача Ленина васеташ кхоачаш а деш, Коммунистически парте Советски правительства дlаьд из луш йоахаш ю мехка оборонни низ чlоагlбара. Эскареш, Флотеш тlема йлл лакхбара.

Советски Эскар — вай пачхахьалкхен делкъий дукхача къамех латтача дезала вошален доттагlален эскар. Цул тlемахой боарам болшаш чlоагlа мутlахьа ба шоай Даьхена, коммунизма гlулакхна. СССР Герзашцара Варшавски Договора юкъе даькъа лоацача мехкий эскарашца цхьацца мугlаре а этта даим кийча да социализма карагlдаьннар сийлахь-доккхий хlамаш лорале.

Новкъостий Эскарен Флотен тlемахой! Сийлахь-йоккхача Октябрьски социалистически революце 55 шу дизар даькъала ду аз шун, дlахо толамаш доахалда шоай тlемен политически кийчоеча, тlема говзал йогайоалаш тоеча, дисциплина организованности чlоагlъеча.

Сийлахь-йоккхача Октябрьски социалистически революце 55 шу дизар белгалдоаккхаш аз приказ ду:

Тахан, 7 ноябре, хоттигерча хана 20 сахьат даьлча, вай Даьхен столице — турпалча городе Москве, союзни республикай столицашка, турпалча гоодашка Ленинграде, Волгограде, Севастополе, Одессе, турпалча крепосте Бресте тхьаь итт йовкха топ а кхоссаш салют ялa.

Даькъала хилда дуккхача къамех латта вай Даьхе — Советски Социалистически Республикай Союз!

Даькъала хилда сийлахь-доккха советски халкъ а цун турпала Герзаш цара низош а!

Хоастам хилба Советски Союза Коммунистически партена — советски вай коталонаш яхара дегош урхаьттадош уш яха вlашагlтехьаьдоархар!

СССР оборона министр Советски Союза Маршал
А. ГРЕЧКО.

1917 ОКТЯБРА БАЙРАКХА КІАЛ—

ХЬАЛХАРА МОТТИГ ДІАХЕЦАРГЬЯЦ

Цхьа дезал санна барттайна къахьегаш ба вай республика мехкдаьттахой. Царна юкъе ба эрсий, нохчий, гіалгіай, эрмалой, украинаш, гуржий, кхыча къамех бола нах. Цар тіаргіертта къовсам долттабу СССР-ен Нохч-Гіалгіайчен автономен ах біаь шу дузача юбилейна сийлекца наіьабехара. Дика совгіат кийчлаьд «Октябрьнефть» НГДУ мехкдаьттахоша Октябра дезача цІейна. Массадолча техника - экономически финансови хьоххамий плана тіакийна хиина социалистически дехкарашн толамца кхоачийдаьл цар.

Белгалдаккха деагіа, ийслагіа питилетка хьалхарча шера мехкдаьттеи газен аккхара план хана кхоачашъян хилар. Планал совгіа 47,2 эзар тонн мехкдаьтта 3,9 миллион кубически метр газа аьккхар.

Дика гІуллакхаш карагІдуьл упрайлене коллектива пятилетка шоллагІча шера а. Мехкдаьтта даккхара 10 бетта план 24 октябре кхоачашйир. Планал совгІа 50 эзар совгІа тонн мехкдаьттен, 9,5 миллион кубически метр газа аьккхай.

ПланагІа лаьрхІачул ххы тІа а цхьа миллион сома товарин продукцена реализаци яьй. Из бахьан долаш планал совгІа ах миллион сом пайда баьб. Плананца ниййсйича къахьегама овсарле 3,8 процент лакхъелІай. ДІадахача шерр шу хаиица ниййсйича къахьегама овсарле 72,2 процент лаккхъелйай.

Укх пятилеткагІа «Грознефть» объединене эрригача управленешта юкъе а дегІайоагІачарех а тхьир.

ДІахкача пятилеткаца ниййсдача ийслагІча пятилетке мехкдаьтта 6-зза, попутни газ 22-зза дукхагІа яккха дерхІ оаха.

Укх пятилеткагІа мехкдаьттеи газа дукхагІа йоаккхилга хьахьокх дегІаухача дерригача экономически финансови хьоххамаш.

Ишта, 1970 шера хинначул 1975 шера бархІазза лакхлургья къахьегама овсарле, 5,4-зза дукхагІа реализаци ергья товарин продукцена, 6,7-зза дукхагІа хургба пайда.

Мехкдаьттеи газа дукхагІа йоаккх кертерча даькъе Октябрьский Малхбузен Гудермесский мёлови тІерча тІоапашкара.

Буруваеттача балхей Октябрьски управлене пятилетка планагІа пхьайтта эксплуатационни 35 разведочнин скважина техка яккха лаьрхІаа.

Хаипахьа скважинашта буруш тохилга, уж тоххилга, планагІа оттадаьча хана дерга болх байтала пятилетнин план кхоачашъяра кертера тешам ба, хІаьта бурувдеттараша шоай болх дика віаштІехьбаьккхаи керттІеи ваочашбар дІа а дех цо.

Пятилетка хьалхарчен шоаллагІчен шерий толамаш коллективаша творчески къа а хьегаш цара ярхача социалистически цІие дакъа а доацаш даьха да.

Еррасоюзни социалистически хьаьша дехкара хьоххамаш гІоттарах мехкдаьттахой коллективаш СССР мехкдаьттаи химически промышленноста класси моттигаш хьежаяьй, вхчаи премеш тиииная.

Мехкдаьтта даккхара техпаш лаккхъяра, тха НГДУ предприятешкен цехашкен технически прогресс сихагІа юкъейоалаяра гІулакх кхоачашдеш хьинаре дакъа доац рационализаторашеи изобретателашеи.

Юбилея сийна НГДУ рационализатораша дехкар тІаийцал 50 эзар сома экономически эффект хургйолеш 500 рационализаторски предложени яла.

Рационализаторски предложенеш хІарен царех экономически эффект хьахиларен итог йича 10 бетта баь болх дукха тІех ба.

Тахан НГДУ болх берех хІара [illegible]агІа эзар рационализатор ва. Царех [illegible] ... РИТС-1 оператор В. И. Брежинский, РИТС-2 слесарь Е. В. Щеголиев, оператор И. В. Ковтун, ВПО начальника заместитель А. В. Егаш, кхы дукха бевоаш.

Дукха предложенеш тІийнадар къахьегама овсарле лакхъелйолхдой къахьегама хьинарь толлара. НГДУ коллективо шерра къовсам боаржабаьб рузкъа кхоадара тІехьа а.

Укх шера йиъ бетта итог еш кхом бера тІехьа хиинача хьажара-конкурсе 378 предложени а луш 287 саг дакъа лоацаш хилар.

Цар [illegible] предложенеш 355 могаяьй, хІаьта царех 357 предложени производстваца юкъеяхьарах 104,9 эзар сом экономически эффект хиннай.

А. БОЛВАНОВ,
«Октябрьнефть» НГДУ начальника дехкараш кхоачашдеш

Юрта Совета председатель

Экажкъонгий-Юртара Итаоев Лорса Берс Наьсаре цІи хеза саг ва. Цо кхашка болх беча хана даьккха сий да из. Берс біаргавайча дагадох цо шоай Экажкъонгий-Юртарча лаьтташка кхедаь хьажкІий, коартолий лакха хьувкъамаш цо кадай лелаяь «Беларусь», «Экажевский» совхоза кхашка цо хьийга къа дезача совгІаташца белгалдаьккхар Дадхено. «Къахьегама Цеча Байракха», «Сийлен знак» яха орденаш елар цунна. ТІехьагІа царна хьатІакхийттар «За доблестный труд» яха медаль, кхыдола совгІаташ.

Эггара бехктокхамегІа, лоархІамегІа бола болх цунга лора акархоша. «Стерлинг» яха керда хьажкІаш района лаьтташка мишта хьувкъ хьежар из вар эггара хьалха. Кхыча сортех йолча хьажкІел эсалагІа хьувкъе а маьха еагІа я аьнна кхее йоаллар уж укхаьа. Бакъда лоха хьувкъам луш я яхаш цу хьажкІех дІадаха хабар цІаьхха лохадир Берса. ЛийрхІача 15—20 центнера мет тел хІара гектара тІара 39 центнер «стерлинг» кхейир цо. Цу хана дениз укхаза шерра никъ хьабийллар цунна...

Хьалхь кхий тІа хьаьвеча эггара хьалха ший де дезар фуд юка ловзаш вар Берс. Балха гонзала хьинарн долча цо из аттa лаь а доаккхар. ХІанз эзарии болча юртахой вахарца дувзаденна ІаалЬмате дукха гІулакхаш кхоачашде лезаш хул из. ХІаьта из бехктокхаме декхар шийна юрто тІоаддлача хана аттонга дог доадаш а вацар механизатор. Ше цу балха доаккхача укх ший-кхаь шера хьалха лена юрта къуолаш хьадоагІа дукха кхоачамболцараш дІадахара, депутаташ, активисташ сарцагІоадхаш хьаьоагІа из. Верса хьинар, цо ю сагото дІаккоач юртарча 70 депутатага, 100 совгІа долча активистага, бахача нахага.

Дукха ха я цу юрта бахача наха шоай совйола продукташ: дулх, фуаш, тха дІадалара шера заданеш кхоачашъяь. Дулх доалара план 150 процент кхоачашъяьй. Планал совгІа 35 тоннал дукхагІа шура а дІаенкай паччахьалкхенна.

МоллагІча а балха юкъе цхьа гІулакх хул къаьстта терлам тІабахийта беаш. Из белгалдаккха а цун уйла тІалхийта а хоош хила веза бехктокхаме саг. Из оамал Берсах йоаллаш я.

Дукххача шерашка дийцар Экажкъонгий-Юртара наьхаш, догІа массазза лелх юрта чІоагІа хотта йоалар. Ше юрта Совете хьайоагІаше а цу гІулакха сарцагІвьлар из.

ХІанз из хало кхы ювша ца еаш ваІаьникай. Шоай юртарча наькъий карта хьахьокх сога Верса. ТІаккха йистошкара нийсдаьча, маьгІаца кхаьлача цу хозача тІопиьнъапика гІолла лелавир со цо ший цІенача «Москвича» тІа а хоаваь. Йоачан хиларах кийца лела йиш йолаш я укхаза машинаш.

Наькъаш тоадара йоацха опыт Іоалы укхазарча нахa. Балхий а беш сиха дехх цар уж башха тІонвькъаш.

Уж деча хьинаре дакъа лоацаш а юртахой сарцагІоадхаш а хиикаб дукха депутаташ, активисташ. Царех тхона цхьабарий цІераш яьхар юрта Совете. Уж ба боккхий нах Картоев Мусе Мухтар, Добриев Іисо Іази, Шанкоев Муса Абоянт, Алмазов Оарцхоъун Исмейла, кхыбараш.

Царна юкъе къаьстта сий деш вувц Верса кховаткъе иттара ваьний Хидриев Оарцхочун Илез. Ше вахача Ленина цІерагІча улица тІа массарел хоагІа, дикагІа никъ биллийтар, хІаьта цига бахача нахага шоай совдола дулх, тха, фуаш, кхыйола продукташ массарел а хьалха дІаллийтар из ва. Вахар дика довзаш, хьаькъал долаш саг ва Илез. Ший хьаькъал дІа ца кхоачаш дола хІама хатта, дага вала из волча вой Берс.

Каст-каста сходашка віашагІбетталу юртахой. Тайп-тайпара да цига дувца дешаш. Сходаш хаьддача иньи гІуллакх кхетаь хул. Укх тІеххьарча хана віашттта яь шиъ кхуаш боаьша наха кхетам балара, уж харцахьа ца бажийтара хетаь яр. ХІаьта наькъаш тоадарах шоаза къамаьл хиинад сходашка, ийттара кхыдола лоархІаме дешаш а дийцад.

Комсомольцаша, къоача хьехархоша, кулгалхоша хІара сайрийна дежурство ю графикага хьежжа, боккхагІбараш шо-шоай айлашка кхетака болх беш ба кагий барамца.

Исполкома болхлой а Берс ше а каст-каста школашка хул, хьехархошца дагаувла. ХІара шера дукха кагий нах болх цу юртара. Диханца уж бувцаш дукха письмош ух эскара доакъой командирашкара. Берс эскаре гІулакх дерий дай-наноой йоакхо еш, цар къонгашта цига карагІдувлараш юртахошта дІадовзийташ ва.

Дукхьал юрт тоарах, маьха хьаштаи кхоачашдарах чакхдалац депутата, Совета исполкома председателА гІулакхаш. Уйла е ева производство дегІайоалаяра а. Берса из декхар дика довзаш бехктокхаме хеташ кхоачашдеш ва. Совхоза цаІ мероприяти чаккхъяллац из юкъе воацаш. Совхоза парткома заместителалла а херж из укх массехк шера віашттта.

Шаккха а хадийтан Берсе совхоза керттерча экономистацара Марзиев Мохьмадгирейцара бувзам. Шоай боахама экономически «кухни» кІоаргагІа йовзийт цо юрта Совета председатела.

Бийцхац Берса шийна болх баь кхашка боахка механизатораш. Цхьан хана доалех даьдал Берсам Баркинхоев Висит кхаш. ДІахьа гІойш, йоайла ахьа бувлаш къахьегар цар. Ше кхашка вахача Висит ца кхийтача Іелац Берс. Раьза ва Берс ший новкъоста. Дика бу цо болх. Укх халача шера дика кхеьй коартолаш.

Дукха да Верса тІалатта гІулакхаш. Массалахьа а кхача, дукхача гІулакхий дух тІа вала веза цун. ХІаьта цо аьнна дош деза а да юртахошта: цох тешаш бенаб цар. Ше волча вевача сагаца Іымерза а безаме а къамаьл де хов цунна.

Болх а юкъара гІулакхаш а дІадаьхача цхьаькха лоархІаме декхар да цо наха, къама хьалхашка кхоачашдеш. Из да ший дезал заман наьк тІа боахкита.

Денийташ, гІулакхаца, эль-азделаца хургболаш уж хьалхебе гІерт из. ХІаьта ший вахар царна хьоккхаме долга кхетаду. Трактора тІа болх бешие а заочно дешa а ваха зоотехнически техникум хьаьккхар цо дукха ха йоацаш. Партшколе дешаш ва. Чувеча кердача газеташка, журналашка хьажанза Іец. Дахьа біарахьеж итт бер. ХІаране дІаІомлю цун оамал.

Цкъава сакъердаме миноташ а йоагІа. Дерригa Берса мел дола совгІаташ (дукха да уж) ловкхача истола тІа Іо а дехке хьаьех берала шоай да. ТІаккха ери-ери мичара дена совгІат да, ер фу альбом да, ер сурт малагІча мехка даьккха да яхаш хаттараш долу...

М. ЗАНГИЕВ.

ФОТОРЕПОРТАЖ

Юбилейни яхь дІайолаяьраш болча

Пятилетка шоллагІча шера план хана хьалха кхоачашъяра йола инициатива вай республике эггара хьалха дІайолаяьча А. Шерипова цІерагІча Грознески мехкдаьтта чаккхдоахача завода технологашта къаьстта дика къахьег укх юбилейна шера. Цхьаккха пех е установка из завода юбилейни сийна тІаийна дехкараш кхоачаш цо деш.

Хьалха латтачарех цаІ а Сергеев Тимофей Епифанович керте латта, коммунистически къахьегама сийлен цІи лелаеча № 16 болча установка коллектив.

Дукхача хана дехь № 17 болча установка технологашца яхь лелаеш я из. ХІаьта укх шера віаккха хьалхара моттиг дІахийца из цо. Яхье баьниераша шоай дикагІйола опыт дІа-юха лу, оше новкъостал ду. Октябра цІей сийна яьржача ахье технологашта карагІдаьннарех дувцаш ва установка начальника заместитель Тврдов Николай Сергеевич. Цунга ладугІаш ба воккхагІйола оператор Рухлин Владимир Константинович (установка сменашта юкъе дикагІйолча смена кулгалхо), технологаш Осьмина Наталия Васильевна, Сухомлинова Лидия Павловна, Белогоров Виктор Александрович, Афанасьев Петр Петрович (лохера сурт).

Атта баьккхабац установка технологашта из толам. Цхьа моттиг ниййсъалийтаац цар укх шера къахьегама, производственни дисциплина е продукци араеняра технологи толхаь. Цудухьа мехкдаьтта продукци араенара итт бетта план хана яа да хьалха кхоачашъяьй. Планал совгІа араяхийай эзараш сомий мехка товарин продукци.

СССР-ен Нохч-ГІалгІайчен автономен ах біаь шу дузача юбилейшта яхь е дикагІа толамаш доахаш наькъбаха дерхІ установка технологаш. ХІаране ше-ший участкана дика деллу, союзни республикий цІей сийна ударни вахте латт. Царех я машинист Шивкова Антонина Никитична, насосий машинист Алексеева Татьяна Егоровна, дхыбараш. Шийбехкаргіа балха тІа яхье хьаьвам хилийтан оператора Афанасьев Петр Петровича, цун бахьан да ший балхах дика кхетаь даим технологически режим цо нийса лелар (лакхера сурт).

Б. КОСТОЕВ.
И. ПЛИЕВА суртищ.

ВАЙ — ИНТЕРНАЦИОНАЛИСТАШ

СА КЕРДА ДЕЗАЛ

Донской облете ерсі дезаде ваьв со, бакъда віана-м сайа нохчо лоарві аз. Са дезал а ба нохчий дьнин дІаезбь а цар цІераш лелаеш а.

Гаьнарча 1920 шера дан мана а дита Грозне йиша йолча вера со. ДийттагІа шу долаш кІаьнк вар со цу хана. Иниша а кхаиир дика хьал долаш. Болх лаха араяьлар со, віаьнига ва кхаш нохьинахье дІаеца тигацар. Цаха чуяттаи корь-корадаь балхаш дешцха ха яьккхар.

Цкъа цІагІа хиша Фатаген а нийца из кхачах е барзаьх дуьца дагадолаш Сунженски балар тІа дахар тхо.

Фатагенах кийча тхона ишаш йола хІама а енна малан-д, фу леладу, мишта дах яха каттараш делазесар глоте безаме нохчий къоних.

Дайзачул тІехьагІа шоайцига дийхар цо тхо. ХІама дика, дезагІа цІадехна тхо тоьадеча:

— Аз сай вІаьнх цо везаш лелаверггар яь Іа хьайна тханцига, яьхар сога цІендаь. Сесаги ша йиІига мара кхы саг вацар цар. (Грозне хьаденача юкъагІ шоаллада дай инен а деиия шоавар со а).

Иниша рьаь а хиша Іа даьвзар из цига. ЦІагІа кулг тодаш вайр дора. ЙиІига хьаІенар соцо, вІаьча дика саг ер вижа я. Дало а біаьстан юкъе сагот де ваьлар со. Цкъа шоа воаллаш Грозне йода нахъ байча Іаваллар со. ЦІагІа дІаьвча цатоаш хургболандаь ца оалаш цІерминшана Грозне юкаверa со. Ставше «даьна» Джабраила біаргавайра со, бакъда, ца луш санна сай делІимах витар цо со.

Иниша йигар шалар шалаш хьалар-ца цІагІа каст-каста цатоеш хулар. МагІаоар кхы цига Іе а. Цу хана кхийттар сох Джабраил. ХІанз хьоша мо а лиеваш цун цІена дезалко хІама шоллар со царгта Іа.

ГІадбелхйар цІагІерберам.

— ЦІвахаьчев, цІвахаьчин вай Аьмад — яхаш йиІигаш цІогІарч деттар, біаргах хий даьнна хьайзар вина а.

— Цу дийнахьа а кердача даь тайпан цІи а хьалхе сох йоалла кхина Ахьмад яха цІа а йойш документаш хьайцар аз.

Шерраш дІаухар, хІаьта тха барт чІоагІлуш латтар. ХІанз фуккa дича а могаргдацар сона сай нана, йижарий, да вита дІавала.

Ухаза валар со эггара хьалха производстве балла. Цу хана г. Грозне дахар тхо. «Стройконтора» яхаш яр со балла вена моттиг. Лаьтта оакхаш, моллагІа кхыдола балхаш деш хилар, цул тІехьагІа слесара говза Іомае волавелар. Массехк шу цига даьккхача тІехьагІа № 2 йолцв Октябрьски буровой балха вахар со. Уж дар 1930—32 шераш. Цу лела Грозненски мехкдаьтта институте вай йиллар подкурсаш. Цига хьехабир комсомольцаш, дикагІа бола болхлой. Яьх - воркІ сагах латта ю группа віашагІъеллар. Со а вар царца. Цигара буровой механьачул тІехьагІа парте чувалла дІайийар со.

Буровойра парте Заводской райкомо хьожаярах пропагандисталла болх беш хилар. Сийлакь-боккха Дай-мехка тІом хьайначул тІехьагІа Казахстане нийсбелар тха дезал. Цига велар са да, цига саг а йоларь цаха хайра со. Бакъда, сий наьнага, йижарашка ца яьжаш, цар терко ца еш лу сo цу хана метта хІанз а вай.

Со валача метте, хІанз бала бача опытно - экспериментальни заводе сона цхьана къахьегаш дукхача къамех бола нах ба. Советски махка бокхача нхьаи дезала къонгаш яллара тарра цхьа уйла, цхьа барт ба цар массане.

А. ДЖАБРАИЛОВ,
Грозненски опытно- экспериментальний заводъ 5-ча разряда слесарь.

ТОПАЦЕИ ШАЛТАЦЕИ ЯЬККХА НИЙСХО

ДІаяха къевна, баьде зама. Цох къонахчарна дувца шортта да тхо. ХІанз, дозткъа шинъ шу даьннадале а, каст-каста духьалъуетт сона цу хенарча вахаре безаме доаца сурт.

Нах шоеш мо бираьа, моца яр гІалгІай юртий. Цхьан метте ца бахаш дІа-юха ухар нах, кьу, кий юха долча бу а тахе Іоховшар цига шоеш паргІатте бахийтаргболаш санна. Ишта яьхна я эргІе тІехьашна яде юрташ Инарке, СоагІапча, Долакова. Бакъда, цига бахача а Россерча, моттигарча віахийчарея кІалхар балацар хьал доацараш.

ТІехь-тІехьагІа гІалгІашта юкъе а гучебувлар печчахьа Іаьдало хьалъуеттабеш бола нах. Шоашца товргаола, ялар деогдола цкъа кулов хьа а лехе шоай оамал гІа верзаора мехка доалдераша. ТІаккхе цун кулгашца шоай біехе уйлаш чаккъяка болалора.

Ишта Петербурге ваьхача бай ялача помещика оттаваь Фраенькъан (Арсамаков) Ибакха Къоасам вар тха юрта доал деш. Йоккха боккъонаш еннеар цун паччахьа Іаьдало. Йоалая лаьтта телар цо къеча екархошта. Цу тІара доала рузкъа хІама ца зиинеш дерригa а цунга гІолла дІаиккача дезаш дар Петербургарча цу лаьттай дьега — байга. Цо шийна хьалхашка оттадаь дехкар кхеачице гІерташ къизал лелайора кердавеьнигача тха къьлас». Жандармий хьачу а хьалхе боваш дІабоз уйттар йоалаш денница лаьтта юхаьаь хьувкъам ший хана ю кхеннетье дІа ца белча, саг чу а веллa еттийтво.

Цу къизало, къало доркдаь гІалгІай къамо хьаьщдолча кхерама духьал отта кийча дар. Россегатьаре революце талгІа йолаенначе хача В. И. Ленина Серго Орджоникидзе укхаза вайтача кана.

Топо мерe юкетохергдоацаш чІоагІа дар вай мехка зинна паччахьа Іаьдал. Из оала бе а еллар.

Тахан мо дагадоагІа сона. ГІалгІай черсийн довзув каддеча боккха біу яттар. Из яр паччахье эскара комендоване тайп-тайпарча къамех віашагІъелла полк. ГІалгІай дагардар ка разведке яьчу яха болабелар уж шишшe а кхоккха a воагІаш. Бакъда, юха саг водацар царех. Оаха хьа а лийце чубоккар уж хьехинза баькка хьаьший. Цхьа біаь хиллел уж оала чубеккача ванна, юртера кхойтта дезел дІабигар цар. ТІаккха хоам бир оаш тха ... хьалеце шун бераш юха а байтаргба оаха, хІаьта кхы шоана духьале ца еш дІа а гІоргдар тхо аьнна. Хейна ...дар царна шоай кааргІоацилга. Лийца ... дІа-хьа бенна уж баьхне дІа...

Бакъда, ккерам бижанзар. Кана тІера кертага хьачеица гарзеца ... дехеинсин эскар дена хьаьттар цу дІабехарий ноганата — 1200 саг вар уж. Низ чІоагІа бар цар. Черсий ваьлас Охлоев ГІаьда чуийцабар уж. ГІаьдий тхона вовзаш вар. Дукха лаьтта, зуьнаш, адам дар цун доалаьа. Черсий цох уда е удеш тхо долча бакe уар.

ЧІоагІа духьал баьлар біаьхий нах керда доагІача Советий Іаьдала. Царех цаІ вар аз вуеца, гІалгІашца тІом бе боагІа моастагІий беза хьаьший баь чуийцар а. Машарца шо мутІакьа хила тугош деце оаке низеца хьайоазаргьа шун моттигаш, аьнна тха юрташка нах бахийтар цар полка командира полковника Бичерахова. НизагІа хьайна еге моге хьатІеаола, зам бац хьа, ахар мо къамаьл оаза юхадаьлийтача шоллагІча дийнахьа ІуйрийнЕ кхоза йониза топ Іочутехар гІалгІашкахьа.

Кийча вар оаха. ТІом бера кийчаь еррига моттигаш хьалаьцар. ДукхагІдолча деьжа тхо царне дегІал а ухаш лета дезаш дар, кІаиа ьлча цхьаболчарга шелташ мара йоы гераи дацар. Буро тІера Серго Орджоникидзес каст-каста ухийтача вжалаша тха денал, низ чІоагІбора, тхо тешаш дар цу тхоаш цхьаь дутарг ца хиларах. «Шен мe довла ала денал долча гІалгІашка, гІо доагІаргда шоана, — яааш къамаьл ухар цунгара.

Моттацар бичераховцашта шоавта сапла духьале ергья аьнна. Майрра боагІар уж аьлешна, дов къашна гІолла цхьан моттигера мара тІа го боха ца беш. Хьачу боагІаш дукха кхерам лилe а зиелзар царне тхогаьара. Бакъда, хьачубаьнначул тІехьагІа мара хьазар царна шоашта боаиг оттаьлга. Массе оагІонгаьара го беш хьатІабоабелар гІалгІай. Мича гІоргда ца хоаш дисача оакхарий доржал юкьяьнца чІоагІъелар. Бакъда, шоашта духьалбеннареш хьабаргбоацилга хайча хуецаелар цар уйла. Шоай синош кІалкардахар дукъа бовда моттиг лехаш норзагІбьнна хьайзар уж. Цул тІехьагІа віеэиг-дукха юхамоттебьака біаь совгІа саг вала тха цхьа отряд хьахоадейир дар керттерча низак. Лакхе ергІаш тІа лаккха дйн дьхкхар оаха дІа-хье дала йиш йоацаш. Цу хенна шийна тІехь шин біаь хиллал саг а вола кхесса йоагІа хІама мо мичакьара воагІа ца хоаш гучайннхар Тоаркхо-хьажа. Бехар бичераховцаш. Дегьар а сехьар а «урро» яха цІогІарч хьаьозар.

ТІехьагІа хайра тхона: Бичерахов шен цуьца хьаьвнача 1200 белогвардейцех 80 саги мара дийна юхабаза ца хилар. Къаьстта дувца боабир уж Къасииме. МоастагІий дукха цІий Іодаза моттиг а из. Цудухьа Орджоникидзе «ЦІе Къасиим» аьнна цІи дІатехийтар цох.

Миттa бокъе а аьнна Советий Іаьдал віашагІдолла, къобарий доал оттаде доладелар тхо. Тахан гуш да цох даьнна беркат...

МИЗГИЕВ Мерав,
персональни пенсионер, цІе партизан.

ЯХЬЕ ХЬАЛХАЛАТТАРАША ДУВЦ

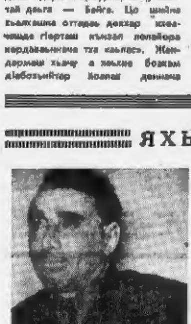

Пхе шера план — шин шера

Ткъаь кхоъ шу да аз механизаторалла болх бу. Цу юкъа эзараш гектараш ялат, гидуаргаш чудейиад. Хала долаш а дог гІоздоаккхаш а деиош хиинад са вахаре. Дагара дергдан сона дІадаха шу. БархІлагІча пятилетке аз баьча балха лакха мах бир. Сона елар «Знак Почета» яха орден.

Цу дезача совгІато тІехьа тІайоагІача хана кхы а дикагІа къахьега со декхарийла вейга кхетадир аз.

Кердача пятилетке хІара шера планагІа 180 гектара тІара ялат чуда дезаш вар со. ХІаьта пятилеткагІа — 900 гектара тІара.

ДІахахача шера вай республикерча комбайнерашка кхайкарал дир аз ийслагІча пятилетка план кхаь шера кхоачашъяра уж тІахьехаш. ХІаьта тІехьехаи баь со декхарийла вар кхычарна масал а луш къаьстта дика къахьега. БархІ біаь совгІа гектара тІара чудера аз ялати гидуаргаш.

Лакха толаи баккха карагІдаьдар сона СССР-и Нохч - ГІалгІайчен автономии хьаь 50 шу дузача юбилейни шера а. Лоацца аьча, пятилетка шин шера 1300 гектара тІара юртбоахама культураш чунийцай аз. Из 400 гектар дукхагІа а ийслагІча пятилетке планагІа чувца езаш хииначул. Сай къахьегама толамаш Сийлахь - йоккха Октябрьски социалистически революци хиина 55 шу дузача дезача цІейна—7 ноябра хетаду аз.

Х. - Б. ГЕТАГАЖЕВ,
МагІалбика района «Ингушский» совхоза комбайнер.

Торонаш кхы а яр

Хала дар ер шу къаьстта тхана, коартолаш лелаерашта. Кхычарел дукхагІа тІоадал ошаш, Іунал де дезаш культура я оаха кхеер. Укх шера эггара чІоагІагІа эшача хана догІаш делханзар. Зиза тоха йолаеннача хана маьхаръаха йолаелар коартолий лорадаш.

Опыт, ниа, говзал оарцагІъяьнха къахьийтаи оаха цу халача денешка. Оасара баьций оалашка дІаэзийтанзар ишта а коартолашта ца тоьаш хиина тІоадал. Лаьтта цамцадаьхар, минерални удобренеш тайсар. Оасарах цІенир яха. Цудухьа чувдача хана хьалха санна йоархІашка лаьтта кІал алацар коартолаш. Копалка барабане цамла а довкаш сихха ловсаш Іолегадера цІена лаьтта, коартолаш лакхе лдийсар. ТІаккха хьалохьеш атта яр уж. Цудухьа кхай тІа болх берайта аттагІа дар.

Из болх чакхбаьккхар оаха лоацача хана, планагІа йоагІа коартолаш чу а эцаш. Ахка деъа латтарга хьежача во тхувкъам бац из. ХІаьта а сона бизза тоьам хиинабац цох. КІезигдукха кхы а низ, говзал тІаккхийта хІара кхы а дукхагІа хила мегар гектара беркат.

ТІаьоагІача шера хургболча хьувкъама хІаьще а кийче еш да тхо. Коартолаш дІаюргІола лаьтта оахаш латт. Вайцига цІаккха ца йийна Украинера ена кердача сортах йола коартолаш дІаюргІъя оаха хьатІадоагІача шера. Цига гектара тІара 10—14 тонн чуяь, йоах тІе. Бакъда, тха хьаьнача лаьтташка 20 тоннал кІезигагІа чуялъаргьац аьна хет сона. Цох дог тайна ва со а са новкъостий Социалистически Къахьегама Турпал Алботчиев АртагІа, Аушев Юсап, Баркинхоев Висит.

И. ГАГИЕВ,
Наьсарерча «Экажевский» совхоза звеньевой.

КЕРДАЧА КОТАЛОНАШКА! 1972

ЯХЬЕ ХЬАЛХАЛАТТАРАША ДУВЦ

Аз доккхал ду

НАЗРАНЬ йолуча тӀишлошна [illegible], хотьен къахьегаеш нуьӀарех со [illegible] дика хет соьга. ЦаӀ професси яь тха ер [illegible] дукхалча [illegible] йоргӀоллаш, массанена гуш йола бериате лер юташ. Цу гӀулакхах а йоккхий ю аз.

Дукха да къопача городе са кхуьлина цьадаь баккха-дика гӀирсаш. ХӀинз цхьа вӀаштӀардаь 100 квартира йола цӀенош дотташ да тхо. Юххера этаж етта йоллаш летт.

Къаьстта чӀоагӀа къаьхийгар аз а са повкъосташа а Назрано хӀинз болх беш йола керда школа хьалъеш а кийчъеш а. Ховра тхона тхоашка сатуесаш, хьежаш бераш, хьекархой багӀинга. Дукхалга даьлача шера бе боагӀа болх бир оахь цига тӀеххьарча шишкхаь бетта. Сона сайна Сийлен грамота елар из школа иштта сиха эксплуатаце дӀаллараx.

ХӀинз лоаллакха тхоаш цӀенош дотташ доаххача цига бетта гургал, деша дагӀача берий оаз къахесача тоим кул дега. Дика совгӀат да тхогара бераштa кхачар.

Иштта сиха хьалле къожарда тхо оахош дотташ латта цӀенош а.

Тахан доккха цӀей леадоча лепоциа дӀайха дош ала лов сайца болх беш, цаьа екъаш къабоагӀача сай повкъоестех Торшхоева ЗахӀратах, Заракоева Дугурханах, Кашагультова Розах, кхычарех. ЦӀей даькъала дувц аз цар.

Н. САГОВА,
Назрановски ПМК [illegible].

●

Сий лакха лоаттаде дош лу

ТЭЗА ПРОМЫСЛЕ мел волча саго дог гӀоздаьккхача рапорта тӀара дӀадоладе лов сона сай лоаца къаьлаьл. Деррига шора лаьрхӀа оахош тӀаийца социалистически доххараш кхоачаш а даь хьатӀадоагӀача шера чотах болх беш да тхо. Планал совгӀа Даьхен резервуараш чу кхойтта эзар тонн хиллал нехкдаьтте деттад оаха, тхьаь ихь миллион гаритта гаь а сийлай.

Иштта къахьегама совгӀат кийчдаь накъадаьхнад тхо Октябра дезача цӀейна.

Из бонкха толам баьккхарийта юкъе аз со а. Дагадалла хӀама доацаш сай мел дела хьинар оарцагӀдаьккха къахьийгар аз, хӀара минут пайдане кургӀолаш вӀаштӀехьбаьккхар сай къахьегам. Айса гӀулакх деча сиважинех цаӀ сациӀтамар ихьметтех цхьан саьата а.

Аз ихьалие иштта къахьегар лаьна дукха хӀама хувцакургдоцар са повкъостий кхьадагар болаш, дӀа-хьа гӀодеш, хьалхашка оттадаьча декхарий бекктоххалга хьежа къахьегаш бецаре. Операторашта юкъе къаьстта аз белгӀайаь на Албиев МаххьмаI. Хьехама дош вораллоагӀа цуна, гӀо де дезача кийча ва из.

Сийлахь-боккхача Октябра 55 шу, вай мехка дахача дукхача къамий барт хоттабейша, Нохч-ГӀалгӀай АССР хьахиина 50 шу дуза деш ма хий ераш.

ХӀинз сайна къахьегаш тхоай коллективна сий лакха лоатсадо дош лу аз.

С. ШАГРОВ,
«Сунжанефть» НГДУ № 1 йолча РИТС-а оператор.

Деррига а нахах тийша да

КПСС XXIV съезда исторически решенеша дегаш уровттадаь къахьегаш ба тха колхоза къахьегамхой. Къаьстта ер шу шин тайнара болгала да, хӀана аьлча ССР Союзен Нохч-ГӀалгӀайчен автономен 50 шу дузанда. Цудухьа еррига торонаш оарцагӀьаьха хьинаре болх а беш юртбоахама продукташ яхарен уж пачхаьлакхенга йодиарен шера плани тӀаийца социалистически деккараши маьогта кхоачаште гӀорт тха колхоза къахьегамхой.

1660 гектар оахам деш лаьтта да боахаме. Цу тӀа дӀадув гурахь дув кӀа, мукх, хьажкӀаш, гидуаргаш, баьцадаараш, тхьамка. Лаьттанкаре балкий культура лакхъара къаьстта теркам тӀабахийтаб ухх тӀеххьарча хана. Iаннахьен декен обработка ю лаьттанйа, боаррамагӀа, пайданегӀа товс удобренеш, хувц-хувцаш юртбоахама культураш дӀаюв, кхыдар ду. Ухх шера планови заданегӀа лийрхӀа хьунахьам чуба вӀаштӀехьдаьлар тха.

Хала ера ухх шера Iаьсти. Бакъда, дикагӀйолча агротехнически кана ялаташ дӀаде вӀаштӀехьдаьлар тха. ХалагӀйолча участкашка балхаш дир механизатораша Дзейтов Османа, Хашиев Хьамида, Оздоев Хьамида, Вувуртанев Хьесица.

Юртбоахама культураш дӀайийна баьлча салоӀалта фуд хаизар механизаторашта. Цул тӀехьагӀа балха цхьа ди, сахьат зехьа ца доалеш царна обработка е болабелар. ХӀара гектара тӀа 1,5 центнер аммиачни селитра а тоссаш хьаьидир деррига лаьтта, оасарах цӀендир кхаш.

Нана хьийга къа доадалвар камаьршача лаьтте. Юбилейни шера хьункъам чуэдача къаьстта дика болх барца белгалбаьлар комбайнераш Арапханов Судейма, Дзейтов Мовла, Баягиев Бахьаудин, комбайнаша аьрда ялат дӀаувзаш хинна водителаш Гайтукиев Альмад, Евлоев Хьамзат, Битиев Макшарип. Юкъера лаьрхӀача хӀара гектара тӀара 19,7 центнер кӀа чудера оаха. Ялата а кошача доакъара а лаьрхӀа дӀайийна кхьйола юртбоахама культураш а йо, хьункъалнвар. Из баьхан долаш тӀаийца социалистически декхараш кхоачаште вӀаштӀехьдаьлар. 566 тонн ялат дӀадоанад пачхаьлахена.

Ухх шера эгтара хьалха дӀадийнадар оаха баьцадаараш. Духхьал удобренеш товсар мара хий дилланзар царна. Юкъера лаьрхӀача хӀара гектара тӀара дьлар 87 центнер нарсаш 200 центнер столови свеклаш. Лоаца аьлча, цхьаккха юртбоахама культура йисаш боахама пайда ца луш.

ХӀанз тӀадоагӀача шерарча хьункъама йоакхо еш да тхо. Кхоачамхилал Iалашдаьд дӀалуврглола фу. Гурахь дув ка бола ялаташ дӀадийна даьннад, дагтара эаба лаьтто оахаш ба механизатораш. Дика толамаш доах Костоев Юнасен Гаракоев Заудинех кулгалдеча бригадаша. ХӀанз кхашкара балхаш деча хана къаьстта дика гӀулакхаш карагӀдувл механизаторашта Дзейтов Мовлийна, Витиев Башира, Эльдиев Ахьмада, Евлоев Аюпа, Килиматов Висхийна, кхычарна.

ХӀанз тха эгтара сагатагӀа дола балхаш да колхоза хьайбаш дика Iангара дахара кийчэ ярн юртбоахама техника товлри. Боахама еррига производственни участкаш лерттӀа вӀаштӀехьъяхара де мел дезар ду колхоза правлене, партийни, профсоюзни, комсомольски организацеша. Хьайбай помещенеш тоаль кийча я.

Кхоачамхилал доакъар Iалашдаьд, хьайбаша Iа доаккхаргдолча моттиге дӀаоттадаьд из. Хьайбаш лелaдерий а йоакхо яьй.

Дукха ла йисаш юртбоахама техника тоае йолае. Деррига а наьха хьинарах тийша долга хов тхона. Цудухьа наьха къахьегамцара безам совбаккхара гӀулакхаш ду. Масала, 113 сомал кӀелигагӀа алапи эццац тха механизаторашa. Цунах тарра кхьдола гӀулакхаш а ду. ХӀаьта наха производствах дог лазаш хьинаре къахьийгар ухх халача шера. Цудухьа лакха хьункъам чубера кхашкара.

Иштачa толамашца деаду оаха деза цӀей — 7 ноябрь.

А. ОЗДОЕВ,
Сунженски района Орджоникидзе цӀерагӀча колхоза председатель.

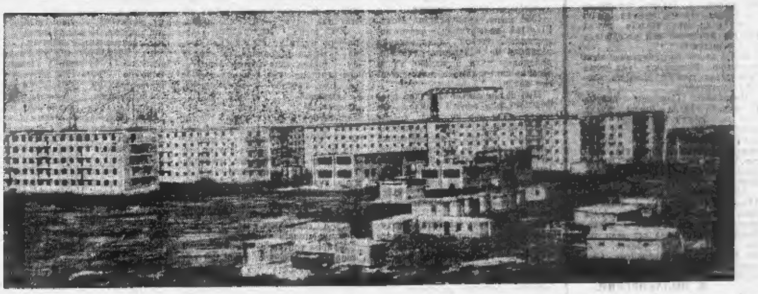

[illegible] Грозный. СУРТА [illegible] Микрорайона керда гӀишлош.
Х. АРЧАКОВА сурт.

Нохч - ГӀалгӀай гӀишлошъеча управлене СМУ-8 штукатур-махяр, комсомолка Золотарева Клавдия балха еха кхо шу мара дац. Цхьабакъда, № 8 йолча цу гӀишлой-монтажни управлене нагахь саг вац из ца йовзаш. Хьинаре къахьегарца даьннад цуи сий. Цхьа смена дӀаяхийтан цо юкъера лаьрхӀача ший норма 150 процент кхоачаш ца еш. Цхьаккха брак йоацаш хул цо баь болх. Цудухьа технически отдела боллой тӀахьожам боацаш къахьегаш я из. Иштта хьинаре къахьегарах цуна еннай коммунистически къахьегама ударник яц сийлен цӀи. Цу цӀера сий лакха доаттадеш шагъеннай из Октябра дезача цӀейна.

Сурта тӀа: штукатур-маляр К. Золотарева.

С. Хугаева сурт.

ДИКАГӀЕИ ДУКХАГӀЕИ

Грозненски химически комбината № 15 йолча цеха [illegible] [illegible] а яь ю болх бе йо[illegible] тӀехьагӀа дукха дикагӀа да химикашa доала толамаш. Толамарча доача цӀей сайна шу бетта задани хаиал 17 да хьалха кхоачашйир цар. [illegible] совгӀа [illegible] [illegible] сона [illegible] [illegible]. ХӀинз ухх бетта тӀехьарча [illegible] къахьегаш ба [illegible].

Къахьегама [illegible] дикка [illegible] Iоц цеха коллектив. Це дукхача шерашка тӀагӀертта къовсам доаттабеах [illegible] арахецача [illegible] дакаха Знак сиiай. Вай мехка а долоса ярдьа а ухийт из. Дуцен [illegible] стандартни [illegible] хай из продукци. [illegible] тегӀа йола продукци арахецашхехьа а да тӀехьа товсуш латт цул [illegible]-экономически хьокхоаш. Ухх шера из кхоаьд 80 эзар сома наьха бедла-бензин. 68 эзар сома наьха электроэнерги, кхьйола материалаш. ХӀара лийсахь нормах совгӀа 8—11 процент тӀалдика [illegible] арахец цеха химикаша.

Химкомбината цул совгӀа дикала Знак а сина арахецаш аз фенол, ацетон. Ухх гергтарча хана из знак аха еаш я поли[illegible] а.

Иштта вӀаштӀехьдоал ца толамаш даха аьна даьча хаттареясен а ду № 15 йолча цеха технолога, коммуниста Сулим Михаил Кузьмича душ: «Кертердар да къахьегаш кхетамца вӀаштӀехьбаьлаь, химикашта [illegible] болх дика бовзаш хиеае, царех хӀарано [illegible] тӀаlатте [illegible] кхетабеш хилар».

Цеха коллективо [illegible] лелаш продукци арахецара технологически режим, [illegible] боаша из хала йиш а яцар, хӀана аьлча негахьа из толлайича брак йола продукци арахецаш тахлу, хӀаьта из хала йиш йолаш дац, дикала Знак сина продукци тӀахдина мала хила йиш яц.

Продукци дикагӀа хилийтара дикка повкъостал ду цехарча аппаратчикех дукхагӀбараш кхоъийь профессегӀа болх бе хоаш хилар. Цудухьа моллагӀа аппаратчик ца могаш хинна цӀагӀа висача цун метта дӀа а етта болх бу кхыча.

Цеха култаллош эгтара хьалха цӀи йолаш Ленина ордена кавалера, ветерана Андросов Иван Тарасовича. 1955 шера из ремесленни училище а яьха цига балха веча дена дааш вий повкъостаита хьеххам толаш хьовсагӀа ю. ХӀинз смена начальник волаш къахьегаш ва из. Цун смена цехе дикагӀа лоархӀаш я. Изопропилбензола дикала Знак хьожлайтара дукха организационно-технически мероприятеш чакхъьхар цун [illegible].

Арахеца продукци дикагӀа яллейтара хьинар кхо ца деш къахьийтарех, хӀана а иштта къахьегарех ба аппаратчикаш Тимошенко Валентина, Новиков Семен, Абдин Анатолий, Зюзин Валерий, кхыбараш. Массава а технологически режим лийса а лелаеш цоай смений нормаш дикка тӀехкхочашъэ цар. Дукха за боаццаш КИП-а приборий слесарий товзал а карвеэдаьй цар. ХӀанз чоалхаие йоаха ремонт цоаш ю аппаратчикаша.

Цехерча сменашта юкъе хьалха латтачарех я коммунистически къахьегама ударник Насонова Алла Андреевна керте латтар. Це хӀинзлехьа кхоачашъьай товарни продукци арахецара 11 бетта план.

Иштта дика толамаш доахаш накъабаьлаб цеха химикаш Октябра 55 шу дузача цӀейна.

С. ХУГАЕВ.

Халкъа боахама болхлой! ТӀагӀертте Iомае экономически знанеш, доалдарен кулгалдарен хӀанзара методаш! ХьинарегӀа производствана юкъеккхахьа Iилман ларда тӀа вӀаштӀехьбаьккха къахьегам, хьалхалатта опыт, Iилманен техниканен керда карагӀдаьнараш!

(Сийлахь-боккхача Октябрьски социалистически революце 55 шу дизара кетадьаь КПСС ЦК ТӀехьехамашцара).

ИШТТА Я ВАЙ БОЛХЛОЙ ОАМАЛАШ

ГРОЗНЕНСКИ ремонтно-механически завода № 1 йолча цехе дикагӀболча производственникашца хьалтеха доаь са хиинача мастера В. В. Батаева сурт. Из фу дар а хац сона бакъда, со уклаза балха венача 1969 шера къаьстта безам тӀабахар са цуниа. Кох цехе со Паргавайча хоза дош ца оалаш тӀехвалацар из. Со дӀавоазийташ а завода коллектив йовзаш а тайптайпара балхаш деш лелаш кхо бутт баьннача тӀехьагӀа хьатӀаоттар професси къоастае эза ха. Заводера балхахьа школе вагӀача хана деза дезаш вар со (юртбоахама училища яьккха тракторист воллаше а вепавар со уххазэ балха), дало а токара говзал кержар аз.

Сона лайнача тайпара Батаев волча хьожавир со керда говзал Iомае.

— ХӀа... хьаххаьчар хье, — аьлар цо. Ше волча со ваиза Iергвоацилга хоаш сайна.

Иштта дӀаволавелар со токара говзал Iомае. Йоккха опыт йолаш а ший сий дайта хоаш а саг вар са хьехархо. ЛаьрххӀа дора хьемел дер, безаме, Iимерза вар. Из-я сона гучадаьнна дукха ха а яр, цудухьа дийхадар аз из волча хьожавелга а.

Кхо бутт чекха дӀабаьлар, хьатӀаоттар аз хьар, Iомадар дӀахьокха деза ха.

— Шек ма хила хье, шедар дика хургда, — аьлар сога Батаева.

Цул дешаша кетвоалавир со.

Хила а хилар шедар дика. Аз ьча оатхала раьза хилар комисси. ХӀанз цхьанне повкъостал доацаш 2-ча разрядагӀа токара болх бе йиш йолаш вар со хийцца.

Цул тӀехьагӀа даьлар шу, ших, кхоъ. Цу юкъа са вахаре, балха тӀа дукха хувцамаш хидар. Грозненски политехнически техникуме деша вахар (хӀанз кхоалагӀча курсе ва), 4-тӀа чунга кхачналца токара разряд лакхйир.

Бакъда хьалхагӀа сайна воккхагӀволча доттагӀчунгара повкъостал эшаш дукха моттигаш нийсъеннай. ХӀаьта миччa хана а сарцагӀвала кийча ва Батаев Виктор Васильевич. Иштта оамал я тха болхлой: ше Iомаваь, ше новкъа ваьккха болхло ше волча цехе болх бе вутт, цӀакхха бӀаргкӀалхара ца воалийташ цуи гӀулакхаш эув, эшшача гӀо ду.

Цун хьехарах валар со деша а. Хьехархоче, повкъосташа сайна деннар, Iомадаьр дӀадала гӀерт со хӀанз соцарча ученика Садаев Сайд-Эмина. Со дага а вехе из дикагӀа кхетаргволча тайппара дӀахьеx балха процесс, цо духхьашха Iомаеча говзала къайленаш йовзийтт.

Сайд-Эмин денал долаш, болх бергболаш саг ва. Ялхайтта шу мара деце а вахар ийса кхетадеш, хьаькъал эца гӀерташ ва из. Сайрийнарча школе 9-ча классе деша вагӀа.

Кастта ший ваькъа такийга тӀа ваьнна бокхагӀболча повкъостий лерагӀа цар ейй ца дожадеш къахьега волалургва из а. Иштта я Советий мехкарча болхлой класса оамалаш, вай дохаргдоаца вошал.

А. СВИРИДОНОВ,
ГРМЗ цхьоалагӀча цеха токарь.

ЦИФРАШИ ФАКТАШИ

СОВЕТСКИ IАЬДАЛА шерашка Нохч-ГӀалгӀайче хьалъй кердача техникаца кийчъъь Iалаьмате дукха промышленни предприятеш. ХӀанз вай республике болх беш я 173 промышленни предприяти, царех 30 гартга ухх тӀеххьарча 15 шера хьалъьай. Царех а Грозненски химически комбинат, Новогрозненски мехадаьтта чакхдовла завод, Новогрозненски теплоэлектроцентраль, Аргунски шекара завод, кхачан промышленноста машинаш ю завод, Назрановски трикотажни фабрика, кхыдараш а.

* * *

ХӀАНЗ НОХЧ-ГӀАЛГӀАЙЧЕНЕ пачхахьа Россе еррига электрически станцеша йоаккхаш хинначул 1,5-за дукхагӀа электроэнерги йоакх. Масале, 1913 шера Россе йыккхай 1945 миллион киловатт-сахьат электроэнерги, хӀаьта 1972 шера вай республике — 3 миллиард киловатт-сахьат.

* * *

РЕСПУБЛИКА ПРОМЫШЛЕННОСТО арахецача продукцех 8 процент хьаю машинаш еш йеталлообработкан заводаша, хӀаьта цу лаькъа чуйоагӀача 21 заводе къадьегаш ва промышленностерча барригача болхлоех 20 процент. 1913 шерарчул 1100-за дукхагӀа продукци арахийцай машинашъераша.

* * *

ХЬУ — НОХЧ-ГӀАЛГӀАЙЧЕН йоккха таиз. Цо дӀалоац 385 эзар гектар. Вайцига дукха я эгтара дикагӀа лоархӀаш йола кона хьу. Цох хьаю мебель, музыкальни инструменташ, фанера, паркет.

* * *

РЕВОЛЮЦИ ЯЛАЛЕХЬА гектара оахал яр вай кхачан промышленность. Советски Iаьдала шерашка керда хьаданьд консервни, хулха, мурий, шекара, чхьагӀара, кхыдола а кхачан промышленноста доакъош.

Кердакраш хьалъяр а къьмнираш эргаьха тоаяр а бахьан долаш 1971 шера 1913 шерарчул 380-за дукхагӀа кхачан продукци арахийцай вай республике.

* * *

ПРОМЫШЛЕННОСТАЛ ТӀЕХЬА Нохч-ГӀалгӀайчен халкъа боахамi лоархӀанегӀдола дакъа да юрта боахам. Вайцига чӀоагӀа кийдане да хий деханата. Нагахьа сайна революци яладехьа 2 эзар гектар мара хийнене хӀанз 110 эзар гектар лаьтта да хий дуллаш.

* * *

1913 ШЕРА Нохч-ГӀалгӀайчен юртахкарча больницашка 115 менги мара хиннабац. Грозне бахача наха медицински гӀулакх деш 4 лор хиннаб, хӀаьта республикерча еррига юрташка болх беш 7 лор хиннаб.

ХӀанз вай республике болх беш ба шин эзар совгӀа лор.

ЯХЬЕ ХЬАЛХАЛАТТАРАША ДУВЦ

БОЛХ БЕЗАШ ХУЛЕ

Ухх шера сайна дог гӀоздаьнна, вӀаьдьилар фуд ца хоиш къахьийгадац аз ферме болх беча ухх 11 шера. ХӀана аьлча хӀаране ший къахьегама гӀа буета, хьинар, говзал мелий хьожа шу да ер. СССР-ен Нохч - ГӀалгӀайчен автономен ах бӀаь шу дизара сийна дика совгӀат кийчдара чӀоагӀо а яь со а аьлар социалистически яхьа юкъе.

ХӀаьта а районе а республике а цӀи хезача доярашца Социалистически Къахьегама Турпалца Баракоева Лемкайца, Сагова Дунайца, кхычарца сайна къовсалургда, со царех хьалхайргьа моттацар сона. Йоккха кӀезиг-дукха могаш йоацаш балха гӀера юлларах йисар тӀехьа. Цунга кхача-и гаьна я со. ХӀаьта кхычарца хьалхара моттиг къайсир аз. ХӀара кхоабача Iаттагара хьоггаьа а шин эзар килограмм гартта шура лаьккха яьннай цо. Цхьа литр я со Дунайка хьалхаьькхар.

— Миштa мегад хьона из котало яккха? — аьаш хетт сога. Ше лаьрхӀар кхоачашдара дӀа тӀайохийташ, из дагара ца доалаш хила веза саг. Тха хьайбаш лелaдерий, балха тӀа къаьстта лоархӀаме да из. ШолагӀаьале, из хулла дукхагӀа шиi балха тӀа хила веза. ТӀаккха дикагӀа Iуьйш дув, фу эш хов хьайбашта. Фермаца гаьна кхача хана вӀаштӀехьдайцар са массасана а сай доахаина юхе хила, царна эшар фуд хьажа. Шиi группера лоахан хийттачул тӀехьагӀа хьай чу хӀана а тесса дӀаихача чакхдалац доарка декхар. Дукха да цунгара эшаш: нарех меца бусар, тӀаьдача уллар, хьога бар мозагӀа ба ха деза, цӀенде, детта кийчдо деза доахал. Сай доахаина эшшача хана дийнахь а буе а ферме хул со. Хов сона малагӀчун мел доакъор эш, иштта кхыдар.

Иштта хьожаш, сайна хула зако ца лоархӀаш аз Iуцал дар бахьан долаш дукхагӀа шура лу цар.

Л. ДЗЕЙТОВА,
Назрановски «Назрановский» совхоза Аьлти - Юртарча ф[illegible] [illegible].

Къаьстта чӀоагӀа беча ла тхона ухх шера Сийлахь - йоккхача Октябрьски революце 55 шу дуза деза цӀей, хӀана аьлча пятилетка юккагӀча шера деаду СССР-ен Нохч-ГӀалгӀайчен автономен ах бӀаь шу дизара юбилеаш а. Царна даха из доаттӀара накъадахара тха завода болхлоша вай республике эгтара хьалха дӀайолайир цхе ден заданнаш дийнахь кхоачашъяра йола инициатива. ХӀанзлехьа иштта къахьегаш бола бӀаьш штамповщикаш, слесараш, токараш, кхыча профессегӀа бола болхлой ба тха № 15 йолча цехе а. «ПрофессегӀа дикагӀа бараш» яха сийлен цӀи хиннаре тӀехьа, а эгтара хьалха кхь дӀайолаьраш а машинашъераш ба.

Пхе ден задани дийнахь кхоачашъяра йола инициатива хьалхарчарца хьалбаьцар аз. Бигза пайда яца йолаелар со балха хаках, оборудованех. Дукха юкъ ялалехьа сменагӀа шиша норма кхоачашъе аьдар со. Цхьа кӀира дӀададийтац аз пхе ден задани кхоа дийнахь кхоачаш ца еш.

ХЬАЛХАРЧА МУГӀАРАШКА

Аз а сона бола беча дукхача болхлоша а кхьаккха брак йоацаш арахец продукци. Цудухьа ОТК-а болхлой тӀаьхьожам боацаш кхийтта оаха из.

Цхьа дезаш сайна бӀаргтайна, хьинаре къахьегаш ба тха цехе дукхача къамех бола нах. Царна юкъе ба эрсий, нохчий, гӀалгӀай, украинцаш, эрмалой. Со уклаза балха еча дела петех специалист Iомаваьаь аз сай профессегӀа. ХӀанз уж балха тӀа хьалха латташ хилара чӀоагӀа доакках ду аз.

Аз хьинаре къа а хьегаш дахача толамий лакха ма ба. Иттей сийлен грамота еннай сона. Дукха премеш тийннай, къахьегама книжка тӀа дӀа а яздеш баркалаш яьхад. 1970 шера сога елар Ленински Юбилейни медаль.

Л. [illegible],
«Иманный молот» завода № 15 йолча цеха токарь.

НОХЧ-ГIАЛГIАЙЧЕ— ТУРИСТИЧЕСКИ МОХК

Хоза моттигаш я Нохч-ГIалгIайчен лоццашка. Хьунаш, альпийски даьгIенаш, гIалаш, лоамаш Iамаш —иштта дя, сурт, чIоагIа дукха еза уж моттигаш вай республика къадьегамхоштa.

Вай а кхыча республикай а хоза моттигаш бIаргаейра укх шера Грозненски турбазе салоIаш хиначa туристашта.

Цхьабараш Советски районa Итум-Кхале гIолла Аргун хьача кила дехьбаркa ГуржегIа баха вилар, кхыбараш Сунженски районa Мужичен, Олкамен гIолла Армхе а кхьача Казбека тIа баьхар. Цу моттигашка мел хиина туристаш чIоагIа реза болаш дIабахар.

Азербайджане, Кабардино-Хlаркйче, Черсий - Балкхарайн республикашна гIолла автотуристски маршруташ а хилар. Веррига а укх шера итт эзар турист хиннаб вай республике. Уж баp Москвера, Ленинградера, Омскера, Владивостокера, дукхагха кхьиоача СССР горедашкара.

Б. ДОЛАКОВСКИЙ.

ГРОЗНЕРЧА ТРАМВАЯ—40 ШУ

Тахан шш цIей да Грозненски трамвайн депо болхлой, хIана аьнча цар дезду Октябра 55 шу дизарен Грозненски трамвая 40 шу дизарец цIейш. 1930 шерашка хахача хьалашка дахка доладир Грозне трамвайн накъваш.

Октябра 15 шу дизара цIей дездеча дийнахь 12 километр дIоахал долаш йиллача трамвайн накъашка араккхьар трамвайн вагонаш. Трамвайн вагонаш лелар Ленина цIерагIча, Партизански, Мира цIерагIча улицашка гIолла Грознефтяной яхача машинкахьа станце кхачалка. Цу деношка Москвера Грозне кхьача итт трамвайн вагон яр болх беш хиннар.

Цу хана денз 40 шу дизад. Боеаргбоаццаш хувцабеннаб Грозненa трамвайн боахам. ХIанз Грозне 71,3 километр дIоахал долаш трамвайн накъаш да. ХIара дийнахь цу накъашта арайоал 125 вагон. ХIара дийнахь трамвайшца дIа-юха буг 200 эзар гаргга пассажираш, хIаьта шера дIа-юха буг 60 миллион саг. Шоаттха шера дукха дегIабаькхаб болхлой а. Тхо долча хьалкхийнаб бокххий говзенчаш. Царех я Нохч-ГIалгIай Лакхехьарча Совета депутат водитель Л. А. Осколовская, РСФСР заслуженни рационализатор Б. Ф. Пантелеймонов, Ленина ордена кавалер Л. П. Головченко.

Октябра цIей дездеча укх деношка сийлен грамоташ еннай водителашта Х. Кагермановa, Р. Видоевна, А. Хенжевна, кхы дукхачарa.

А. ШИЛОВ,
тха штате воаца корр.

ФУТБОЛ

4 ноябре г. Соче шолагIча лига ялх зоне котало яьккхача футбольни командашта юкъе финальни ловзараш дIадоладелар. Хьалха воаш беьча тайпара, финале цу ялхнех хьалхара шш моттиг якккха командаш тIедоагIача шера алкьолагIча лиге ловзаргья.

Финальни ях дIайолаеннача ялхарна дийнахь лайвар Саратовера «Соколен» Кемеровера «Кузбасс» футбольни командаш. Счет 3 : 1 йолаш котало яьккхар «Кузбасс» команда.

Селхан Грознерча «Терека» ялхара ловзар хилар. Цуша лайвар Ригара «Даугава». Счет 1 : 0 йолаш котало «Терека» яьккхар.

НАЬХА ДЕГАШКА БОДА НИКЪ

Хадзиев Махьмад-Гире вахар Нурадилов Ханпашай цIерагIча Нохч-ГIалгIай театрца айхца духадейна 14 шу даьккхаш.

1956 шера, конкурсагIа Нохч-ГIалгIай драматически театре арзесталла эттара хьалхарадаца дIойайкар из. Юкхьаяца дейа дIадоладелар хала а, цкьий ханна чIоагIа сакъердаме а дола актерски вахар.

Цун вахар сакъердаме доь профессиональни говзал Iомаеш хиларца, хала дар цу хана театре режиссераш каст-каста хувцалуш хиларца. ХIара постановкашка къьастта цхьа яр актераца беча болха метод. Цхьаннеца дIа а Iема, цун белхага а даьйна дIаволавеннa цхьа ха йоаллаше а, кхыъахечуш творчески белха наншлашка хьешIа хуваберла новзаш хулар.

Театр хьалча хьаданна хьакхаш лаьтта уж цаьраш цкъ хьаггал чIоагIа сатохаш лайра Махьмад-Гире. Театре хIара хувцаш массаза хул цуя кIоарга уйла е а, боагI-боагIача режиссерагара заденнца, эшалш, пайданех мел дола хIамаш хьаIомаде а гIертар из. А. Белоликещиегара Станиславски система Iомайора, театр романтически деза ГIоалара Г. Мидаевгара, роль ше хила йоагIача тайпара кIазгIехьажа — Б. Харлипагара, образ йе на зора оттае — А. Ридалагара.

1962 шера Ленинградски театральни институт йистехьккха къоаш актераш цIабаккхалца йолча цу ерригача хана театра репертуаре керттера дукъ кхахьаd къонача лкe актеро — А. Денеева, С. Ильясова, С. Гуляева, Х. Нудушева, М.-Г. Хадзиева. Цун ролаш эттара бе-бегIа, дукхагIйолча хана кхача планагIа хулар. Нагахьа сайца «Майрача Кикила» тIа цо Iалаьмате моа Iоттар еш белаьме роль ловзаьяле. «Тайпа тахьIеш» яхача спектакла тIа Юсупа турпала гIулакхаш гойташ йола роль ловзайй. «Ловзар йоI» яхача спектакле Хьасана а «ПаатIамат» яхача спектакле Iага а социальни маIан гойта гIертащ чIоагIа къахьийтад.

Маьрра гоьтарца белгальйнай къонача лирически турпалий образаш. Къьаста а производственни аьаи ца хьийтаe дукьа из кходеш цхьй са дIадейначa «Деган доагаш дика деза» яхача пьесе тIарча къоначa бокхаеращ Алеший образ. Цун кIоарца вахан дьахьохкш бIоргаш меттал, хIара меттадa мел хьожча хул малжено а.

Ерригa оагIош чулоацаш болча цу бокхача балло полкъостал дор актера. Цхьан тайпара уштачa спектакл...кашка аьрхI ца йоанчаш цхьй говзал кIалхаоьаьккхаоеl согIа, из геттара гайна нкавр цо. ХIаьта 1962 шера лакхерие театральни образован. йола ленинградски труппаш юкъе бахкача хана гучадьаьр, спектакла бIарчача ансамбла юкъе хийца декъалоадаш волча М.-Г. Хадзиева говзал царчул эшаргIа ца хилар. «Къастта а дего къобалъеш ю «Коварство и любовь» яхача спектакла тIара Лузай дал — къьанача музыканто Миллера роль. Цун эздийча оммаца актера хьахьехар къечa, сийдоацача вакхалa, цхьабакъ да, хьараш леннах дег чу хIама доацаш нечa сага цо чура бала. Цул тIехьагIа оттанча «Къоиташ легача хава» яхача спектакле Хадзиева роль — зIамигa саг, дукха аIма цо эшаш кIаьак: юкхьака аьодагIа, цул тIехьагIа къомахчал дола патриот Шамсуддин.

Берий спектаклашка — «Фьалгашна Хадзиева говзалла» оттадь сере комедийни ролаш дагаръйц кхалха хукха я. Роль йоакха, зIамигa яле а, цIенхаштта уйла ери ловзара цо. селлара дукха творчески кердадараш лехаво боагIа къонца йолча профессиональни говзалгя кходамaвадь актер.

Цун тIеххьарча ролашта юкъе цхьа бахьан доаш хьахиннаш «Iоажал яле цхьалхьийн» яхача спектакла тIара, кхетам тIехьашка боахаш йола оамалаш бокъонца хьахьокхаш йола, трагикомически хьисапо «Майрсолта» оакъердаме образ. Юкхьанца мецала «мугIашера» тIудакха тIера саг ва из. Хьакмахашта юхе кхьачеча зоаза хул из. Цо харцайа лаладу цхьайола хIамаш теркал а ца ден, Iадда Iа из. Цхьабакьла, аттехь цу лаьтто мелхашта меттел доьхьа лeннaд цхьа шийне хьахеза ча, кастта цо лоагIилархьа тийше а тиша, цхьй гражданска декхар сицагIа кхоачешие лаьрхIа цо. Цу хана деза кхьметтел дегIа лакхагIа а хет Майрсолта, гIар а чIоагIагIа а, цамогIа воллаше а хьнкар долаш а хет из, хьакимо харцатьа даь хIамеш хьагуча а доах. Хадзиев Махьмад-Гире цу образа чубоссабьча къайлагIа хин доагIача богаш ше болаш, гражданскеташ цоловноа шала иш метте тоха ....гураш шi...

Укх сезоне «Кегадлена кхахалла» яхача дуккха да хьахагIа деза цхьй творчески хьоахаш тоссанеца режиссера Р. Хаккиева оттаеча комедие дикка лоашая ва Хадзиева.

ХIана болгабина кхоза тоевенна ва актер Хадзиев Махьмад - Гири. Цо аттта ловаво къоал а хилча йоалагIа а йолъ ролаш. Дукхача шарашка болча балхаша хальехкача театрашна цун бохено, цхьй персонажи психологи бокъонца йоаш харо, дисциплине йоаш къокхьагаш тIерен хилар Хадзиева кIадтIехьдьовал Нохч - ГIалгIай драматически театре керттера турпалаш ма дIалакха.

Г. ЩЕДРОВАРОВА.

Сурта тIа: Хадзиев М.-Г. **И. ТЕЛИЕВА** сурт.

«Эса чIожа». **С. ХАКИЕВА** фотоэтюд.

ТАХАНИ КХОАНЕИ ХУРГДА

7 НОЯБРЬ

В. И. Ленина цIерагIа майда. 17.00 сахьат даьнча денз 18 сахьате 30 минутех яьлалца Челюскинский цIерагIча кинотеатра эстрадни оркестра концерт. 18 сахьате 30 минутех яьча денз 20.00 сахьат даллалца «Ленинах, Дьхонах, партех дола илеш» яха концерт. 20.00 сахьат даьнча денз кинофильмаш гойтаргда.

С. М. Кирова цIерагIа парк. 10.00. Сийлахь - боккхача Октябра 55 шу дизара хетадаь хазкъа салоIа дик 14.00. Къайле театр-Республиканский тенний театра «Аленушкан салтех» яха спектакль. 14.00. Музыкальни эстрада. Духовой оркестра концерт. 16.00 «Флора» яхача вокально - инструментальни ансамбла концерт. 17.00. Кинолекторий. «СССР вIашагIйолаш — советски халкъа сийлаьхьчча цIей» яха лекци. 17.30. «Ленин вайна ва» яха кинофестиваль. 12.00 сахьат даьнче денз 14.00 сахьат даллалца хургда массовни ловзараш. 8.00 сахьат даьнча денз 12.00 сахьат даллалца «Советски композиторий илли» яха радиоконцерт. 10.00 сахьат даьнча денз болх беш хургья ерригa аттракционаш зоологически уголок.

В. И. Ленина цIерагIа культура Дворец. «Революци вьяхарнаш» яха кинофестиваль. 14.00. Берий художественни самодеятельноста концерт. 17.40 «Барттайнача къахьегама дезале» яха библиографически обзор. 18.30. «Ловзаргйоаца Союз» яха вокально - хореографически композици.

Химикий культура. Дворец. 12.00. Массови ловзараш, спортивни яхьаш. 12.00. «Вежарий республикай дезал» яха кинофестиваль. 20.00. «Советски халкъий сий дола дезал» яха тематически сайре.

Н. К. Крупская цIерагIа культура Дворец. 14.00. «Са Даьхе — СССР» яхача темах кинофильмаш гойтаргда.

Пролетбата цIерагIа культура ЦIа. 10.00. Берий художественни самодеятельноста концерт. 18.00. «Эскарш» яха художественни фильм. 19.00. «Даьхе» яха тематически сайре.

ТХА ИНТЕРВЬЮ

Укх деношка тха корреспондентана интервью елар Х. Нурадилова цIерагIча Нохч - ГIалгIай драматически театра актера Д. Омаева, Нохч - ГIалгIай АССР архитекторий Союза правлени председатела Ш. Евлоева, «Вайнах» яхача Нохч - ГIалгIай пачхьалкхен халхара ансамбла художественни кулгалхочо Т. Алимбаева.

Лоцца оаха уж кхоат оц.

Нурадилов Ханпашай цIерагIча Нохч-ГIалгIай драматически театра актер ОМАЕВ Дагун.

Дагун, мила дукхадеза шуна шаьр театра?

— Театре со вар цIаьлла хилар 1960-ча шера дар из. Са цу хана Невсарерча юрта боанама техникуме доешаш вар. Артист хила хIалле дага а даьар соьна. Юрта керагIдер аз вовтакхинна болх.

Цу шера аннарча каникулашка сай дай бахача Сержень-Юрте салоIаш вар со. Тха юртара массехь зIамига саг цу хана Нурадилов Ханпашай цIерагIча театре хьаьедина театральни студе деша оттаьна эккзаменаш дIаьала Грозне вааг вар. Сай новкъостий дег уреттаде со а ваьар царца. Цар сцена тIа а буллаш экзаменаш дIадаьча хана со вене вагIар. Дуьне гIертташ дора са новкъосташ. Цу гIулкха эгIаз а вена залера цIагIа а тахо тIейдер аз царан цхьаьне даь гIайт.

— Вайн гIор ца а оаш хьайна вовш дар сцена тIа хьадуьца новкъост, — вьлар соьга аз тела цIерагIа дIаиеена цхьаммеко чинаца.

Де хIана доцар! Йиййаар аз сайна дагахьа хьина массехь статистоа... Са студе деша дIайдар, хIаьна са новкъостий цIебекар. 1963 шера дийна аьммечуй гIенагIа театре труппе дIайдар аз.

Цхьа халахьа ролаш, хьона малагIа шуна хьаьттара оагIа, малагIа говзал баьм бар хьо!

Сона дукагIа еза А. Хамидова «Лоргбоацараш» яхача пьесера Нурадилов Ханпашай А. Островски «Бекх болаш бахьна барамнaша ногадере Незнамова роль.

ХIаьта кино бIса механьремашта вагбе са эттара оагIа а «ВIоанниккара цIераш» яхача фильмера гIалгIачун Шагбулата роль. Такиш са цхьа дикача яьача босса ловзаргьар аз из. Доле а аз кино дуьхьала бoь бoик ба аз. Цхьабтеньa кургьачам са ца роль сайна бена а.

Са ловзаш болам бар Зелимха роль. Иштта дег доагIа са вай заманарча турпалий образаш хьагоале а.

ХIана малагIа фильмашка декхьа ловзаш ва хьо, Дагун!

Дукха хо ловзаш «Ленфильмехь» оттадаьча «Iаьрчина гIумаращ» яхача фильме керттера роль ловзайар аз. Са турпалхо ва Чермаа цIа йола турпалхий къоача накьо лхьаьдона зIамига саг.

ХIанз «Ленфильмех» доккхаш Ленинградски «блокадах» долча фильме декъа ловзаш ва со. Дукха хь цхьаьлакь экранаш тIа арайъе «Легенде хиннa вахара» ямаче Дзержинский Хьан-Нурдах дола фильм аргIанара серош. Цу фильме а Дзержинского роль ловзаш ва со.

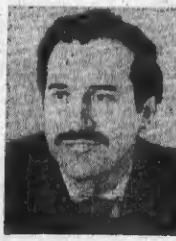

Ш. ЕВЛОЕВ, СССР архитекторий Союза Нохч - ГIалгIай АССР организаца правлени председатель.

Нохч-ГIалгIайчен столица — Грозне, къьастта керда хьалаьча дукха мах бахча районe дукхагIа говзаш дIайогIара, уж театра, уж гергарча хиш ди керда фуд!

Город тоаера гаьнаш, хIанз дIадогIаш цун куц дакхаре дукха терко ю, къьастта керда къалкулача районашта а вш. Турпалашта А. Шерипова, Нанашенча хьалдолш — хьахьаьвал лату № 2 йолча школана юхе. Гаьнаш дIаорIа кха а тоая ларжI «Родина» кинотеатра, «Арфа» яхача кафе кхьалаиммара, Индустриальни улицагIара скверaш. «Машиностроитель» яхача аннарча кинотеатра хьалхашка республиканский сийлен Доска хьалдаш лат.

Гонахонца города реконструкци яр малгIа йоагIаьтхьделлаш дарья уш калаткечтагIа!

Пятилетца чаккхаьлакьа 600 эзар «квадратни метр наха чуIе фусам кийчъе лоркI. Уж дукхагIа хьаларгья Старопромысловски шоссе малхбоалехьаш — города цхьацайолча моттигашкaл. Геттара дукха цIенош хьадергда В. И. Ленина улицагIа. Фусамашта лохрхIа нйсаза вIаштIардаш цIенош, «Молодежное» яха кафе, универмаг, быта ЦIа, техника ЦIа, хьадола гIирсаш хьалда дехадаргда. Болх бе доланургда 2 эзар моттиг йола цирк, 8 бIа моттиг йола драмтеатр, Орджоникидзе проспекта хьалду кинотеатр, Грозненски нефтяни институтан Нохч-ГIалгIай пачхьалкхен университетан корпусаш.

Хоаш ма хиллара, 1972 — 73 шерашка Волжски автозаводо «Жигулеш» лерIа вай мохкарча 33 городе автосервис хьалъелаьхIад, царех цаl — вайчохь.

АЛИМБАЕВ ТIаиа, «Вайнах» яхача Нохч - ГIалгIай пачхьалкхен халхара ансамбла художественни кулгалхо.

Школе деша вагIача хана деш театральни институте деша вала уйла йолаш вар со, 1965 шера из кхоачашхилар. Московски пачхьалкхен театральни искусства институте режиссерски - балетни факультете деша эттар со.

1969 шера январь бетта московски хореографически труппаца Германски Демократически Республика столице Берлине хьажа вар со. Цига хореографически труппа уттадаьча концерташта юкъе декъа лаьцар аз. Иштта дIабоалабелар артистически болх. Институт чаккхаьнкхачул тIехьагIа «Вайнах» яхача Нохч-ГIалгIай пачхьалкхен халхара ансамбле художественни кулгалхо хьал вийхар со.

ДIайолаелар гастролаш. СССР дукхагIйолча городашка концерташ тайлар оаха. Массанахьа безаме тIаевлар тхо, концерташ залаш хьалйизза хулар зритолаш.

Февраль бетта 1971 шера тха ансамбль Чехословакие гастролаш еш хилар. Дега йийцаза тIаийлар тхо цига бахача наха. Цу шера февраль бетта тха коллектив «Русская зима» яхача фестивале дакъа лаца йийхад. Лакхе мах бар цига оаха оттадьча концертай. СССР культура министерства министра моа. Фурцевой приказагIа «Вайнах» яхача ансамбле хьалхара категори елар. Цо чIоагIа дегаш гIоаддаьлар артистий. Тхой хоаза кхы а лакхъеш да тха хIама.

Редактор
Т. А. ТЕБОЕВ.

ТЕЛЕВИДЕНИ

7 ноябрь

9.00 — Бесбола телевидени. Москва. ЦIе майдане. Сийлахь - боккхача Октябрьски социалистически революце 55 шу дизара хетаь. Эскара паради къахьегамхой демонстраци. 13.00 — Берий художественни коллективий концерт. 13.30 — Бесбола телевидени. «Советий мохк». Телевизионни документальни фильма премьера. 14.00 — Столице бахкаб доазол дехьара хьаший. 14.15 — Бесбола телевидени. Мультфильмай премьера. 14.30 — «Бебни иллаш» яхача телевизионни - художественни фильма премьера. 16.00 — Советски кхие концерт. 16.40 — Мультфильмай программа. 17.15 — «Цирки лампаш». 18.00 — Союза городашка гIолла. Маяковски стихаш дIаеш РСФСР заслуженни артиста Смоленске. 19.15 — Экрана тIа эттара хьалха «Эскараш» яха художественни фильм. 20.15 — Бесбола телевидени. Сийлахь-йоккхача Октябрьски социалистически революце 55 шу дизара хетаьча эскара паради къахьегамхой демонстрацех йола репортаж. 21.30 — Концертни студе тIахьех. Останкинера дезача ден сайре. Ийстеньача — нордадерат, передачай программа.

8 ноябрь

9.00 — Передачай программа. 9.05 — Кердадараш. 9.10 — Бесбола телевидени. Ерригсоюзни радиои телевидени хора концерт. 9.45 — Берашта дIала театр. 10.10 — Мультфильмай программа. 10.45 — Iилманни техникай дакъера 1972 — шерара СССР-a пачхьалкхен преми лауреаташ. 11.15 — Бесбола телевидени. «ГIургIаний Iам» яха Чайковски балет. СССР-a Пачхьалкхен Академически доккхача театра спектакль. 13.20 — «4-гIа «а» яхача «Мушкетераш» яьнна дола телевизионни художественни фильма премьера. 14.00 — Футболах кубок кьаккхерий кубок. «Спартак» (Москва) — «Атлетико» (Мадрид, Испаний). 15.45 — Москве концертни залашка гIоллара музыкальни обозрени. 16.00 — Футболах йола Европейски чемпионата кубок. Руреник (Забже, Польша) — «Динамо» (Киев). Польшера передача. 17.45 — Бесбола телевидени. «Дай хийа» яхача телевизионни художественни фильма премьера. 19.30 — Столице бахкаб доазол дехьара хьаший. 19.30 — Хоккей йола СССР-a чемпионат. «Спартак» (Москва) — «Динамо» (Москва). 20.15 — «Октябрь республике» яха спецвыпуск. 21.00 — «Ха». Информационни программа. 21.30 — Бесбола телевидени. «Огонек». Ийстеньача — нордадерат, передачай программа.

РАДИО

7 ноябрь

7.10 — «Грозненский рабочий» газета обзор. 7.15 — «Ленинан некъ» газета обзор. 7.20 — «Сердало» газета обзор. 7.35 — Хоамаш. 8.15 — Передачай программа. 8.25 — Вай дехтагIий моарпшаш. 8.45 — Аьараш. 15.00 — Передачай программа. 15.10 — Къахьегама коталоний репортаж (эрсий меттала). 15.30 — Дезача денца хетадаь концерт (эрсий меттала). 16.30 — «Кортанукъален Iуйре» яха радиокомпозици (нохчий меттала). 16.30 — Дезача денна дола концерт (нохчий меттала). 17.00 — Къахьегама дезача ден демонстрацех йола репортаж (эрсий меттала). 17.15 — Аьараш. 17.25 — Къахьегама дезача ден демонстрацех йола репортаж (нохчий меттала). 17.40 — Аьараш. 17.45 — Къахьегама дезача ден демонстрацех йола репортаж (гIалгIай меттала).

8 ноябрь

7.10 — «Грозненский рабочий» газета обзор. 7.15 — «Ленинан некъ» газета обзор. 7.20 — «Сердало» газета обзор. 7.35 — Хоамаш. 7.45 — Вай дехтагIий моарпшаш. 8.15 — Передачай программа. 8.25 — Концерт. «Музыкальни моарпшаш» (эрсий меттала). 14.00 — Кегийрий вахар (нохчий меттала). 14.30 — Концерт (нохчий меттала).

ХАОТТАМ

Тахан республике гIолла а Грозне а хувцалуш морхаш хургья, ловдама йолчи а йоацаш, бе-бача оагIорахьара мух хьекхаргба. Фегара температура республике гIолла 6—11, Грозне 9—11 градус йовхал йолаш хургья. Кхоана лоаммех морхаш а йолаш, юкъ-юкъе екла а екхаш, цхьацайолча моттигашка ц...нег-нагахьа догIа а деллаш, малхбузехьара гIазкхьача боараме мух а хьекхаш ха хилаш фегара температура бийсашка 1—6, деношка 8 — 13 градус йовхал йолаш хилаш тарлу.

Метеостанци.

РЕДАКЦЕ АДРЕС: 364051 г. Грозный - 51, Ленина улица, 11 (3-гIа этаж). Телефонаш: редактора — 3-44-96; редактора зам. — 3-30-11; бехктохкама секретара — 3-34-38; партейни вахарен культуран отделий — 3-61-46; промышленноста отдела — 3-42-30; юрта бахама отдела — 3-42-28; кехаташ отдела бухгалтерен — 2-00-71.

«Грозненский рабочий» издательства типографи. Революции проспект 7/84.

АДРЕС РЕДАКЦИИ: 364051, г. Грозный, ул. Ленина 11, (3-й этаж). Телефоны: редактора — 3-44-96; зам. редактора — 3-30-11; ответственного секретаря — 3-34-38; отделов партийной жизни культуры — 3-61-46; отдела промышленности — 3-42-30; отдела сельского хозяйства — 3-42-28; отдела писем и бухгалтерии—2-00-71.

Типография изд-ва «Грозненский рабочий», проспект Революции 7/84.

С 05230. Заказ № 9464.

ДОАЗОЛ ДЕХЬАРА

Дунен общественносто деха а догIаш дIадехар

ВАРШАВА. Азен Африкан халкъашцарча солидарноста Польски комитето хьаккхайкаду, 20 октябре ДРВ правительства яь заявлени ше йиза хьалоецаш хилар, вьетнамски халкъо доаттабеча тувцахча къовсаме юий цуна солидарность хилар.

Комитето яьча заявлени тIа белгалдоаккх, США правительства ДРВ-ца вIаштIехьбаьккхача бартагара хьалоагIа декхараш кхоачешде а тIулакх доацаш доаттабу тIом сецабе а бехаш хилар.

БЕРЛИН. Вьетнама халкъаца солидарность йолча ГДР комитето заявлени яьй Вьетнаме тIом сацабарен машар юхаоттабарен хьакъехьарча соглашени сов чехка кулг яздолга США-гара дIахьехаш.

БРАТИСЛАВА. 20 октябре шеяьча заявлени тIа хьаькъха ДРВ правительства деха а догIаш дIадехараш хьадоалаш къахьегамхой митингаш собранеш лаьхкаргья ерригача Словаке.

Массане а цхьатарра хьаловни ваха машара тIулакха вьетнамски халкъо хьега кха» Оаха дIаххайкаду, социалистически мехкаша, дунен тIарча машар безача ерригача прогрессивни общественносто хьа а доацаш вьетнамски проблема машара нисъяне къоостаергйолгах тхоаш дог тайша хилар. Йоах Малхбоалехьарча Словаке керттерча промышленни центра Кошице массехь предприятерча къахьегIдихоша цхьача тIетийсача резолюце тIа.

БУХАРЕСТ. ХIанз Вьетнамера доп политически паькъаца къоастадара лаьда тIа дIадахкхаре перспектива белгальйнача хана, политически тIахцIена уйлаи реализи тIагIоттадаь дIакайтанза а цу тайпара соглашенеа сиха тIа кулгаш яздеита вIаштIехьдаьккхаьа а царгдац, хIаьта цо керригачa дунен тIарча машаран езарашлеш... дакха оагIорахьара кIорость поддейсти а еготьнур, хьиа хет Румыне Социалистически Республика правительства, йоах Аджерпресс агентства заявлене тIа.

БРЮССЕЛЬ. Вьетнама Демократически Республикацарчен Къулбехьен Вьетнама Республика Хаина йолча революционни правительствоцарчен соглашена кулг яздеча США правительства тIехьалеехаргдоацаш, цхьна-хьалнцшка демарш ара чIоагIа тIахьехим беш бельгийски правительствага кхайкар Бельге Компарте ЦК Политбюро.

СТОКГОЛЬМ. Вьетнаме машар юхаоттабара хьакъехьарча соглашенеа сов чехка кулгаш яздега американски правительствага дIадийхар Швеце кхьача мехкашцарча гIулакхий министра Кристер Викмана. Стокгольме хиннача вьетнамски халкъашцарча шведски общественноста солидарноста, митинге ше къамела дош Швеце министра хьаккхайкадир, сатем бохбеш халахетар деши да соглашена кулгаш яздега ВIашагIкхийттача Штаташа тIехьаьхар.

БУЭНОС - АЙРЕС. Вьетнамски халкъашцарча солидарноста аргентински белаша яккхадащ кхача мехкашцарча гIулакхий министра Эдуардо Маклохлина кхайкаярa дака Вьетнаме тIом сацабарен машар юхаоттабарен хьакъехьарча соглашена кулг яздегга американски правительствагара хьадехара из тIахьехаш. «Цу соглашене условеш шиина а оагIон яккхаша тIаийца хиларах, — белгалдоаккх заявлене тIа, — американски правительства бокъо яц цхьанне а тайпарча безаллоида, уж кхоачашъе декхаргйолд а цах.

(ТАСС).

ПАНАМА ХАЛА НИКЪ

1968 шера октябре Панаме Iалдала керте эттар Къамин гвардe прогрессивни уйлаш йолаш бола офицерий тоулла (5 эзар сагах латташ кхина тIема корпус). Омар Торрихос керте латтача керлача правительства массанена хоаш хьаккхайкадир мехка арахьарчен чурчен политикана юкъе хувцамаш дахьа зо дарг ца хилар.

Бокъонца цу хана долахьэр Панаме социально - экономически хувцамаш, юха а цхьй къамин дола хахьчар мехкага.

Аграрни реформа чаккхьиккха болабелар Панаме. ДIаккхайкадир къахьегамах дола керда прогрессивни кодекс. хIаьта цунга хьежжа бетта ахча а долаш отпуск яла йолайдо болхлоштен гIуллакхерча цахаш. Адамхой организацей конституци оттадир. чIоагIийр патриотически антиимпериалистически традицеш лелаеш йола Панама студентий федераци.

Гватемальски исестела Арнелес Люралеса укх тайпара мах бир цу хана мехка лаьттача хьала: «Панамах пачхьалкхе-кертнера сайна хIама лоархIаш хиина американцаш сахьувзаде бьлар. Цига наьлла хIама цхьанна а тайпара уж рагья болаш дацар».

Панамацаша цIаккха а юхаргьац канала зонана йола шоай суверенни бокъонаш. «Канала зонех канал шея юхдалара хьакъехьарча ВIашагIкхийттача Штатацарча переговорашта тхо е урал аттаw, е дайна корадоагIаргда, цхьабакъда, гона эттта вIалла а корадоагIаргдац», — цхьан митинге иштта хьаккхайкадир Омар Торрихоса.

1964 шера 9 январe канала зоне Панама пачхьалкхен байракх урабоагIа гIиартача Бальбоа яхача портовi городерча студенташта американски гебагIаш духьалдаькар. Студенташта тIехьаттар халкъ, 22 панамец вийра, бIаьш берашта човвеш йир. США-цара дипломатически гIулакхаш хоададир.

Панама тахан хоадамболлаш дIадех американски монополисташта доккхий пайдаш телаш болча хи тIарча наькъех пайда эца США-на бокъо луш дола 1903 шера 18 ноябрера ахьатаррарча бокъонегIа хоаца договор хувцилга.

6 августа Къамин ассамблее вилалаш хержар, «Кердача панамски болама» канлiкатаиша тIехьа массова рагьа а волаш кхаж тассарца хержархоша хоадамболлаш хьаллаьцар Омар Торрихоса правительства никъ. къамин кортамукъале чIоагIъяра, цхьй ерригача территоре тIа мехка суверенитет юхаоттаяра, социальни хувцамаш дара новкъостал деш йола политика дIахо делаяра мандат а луш.

ХIанз дукхагIболча панамцаша дIадех, керригa Iаьдал Омар Торрихоса дIалуийта. Царна хетачех, цо тоон луьгья кIоаргагIа йола социальни оагIолонгй этап дIайолае. ХIанз США оагIонгахьара экономически шантаж лело объект а хинна Панамах. Американски «фуэрсан дусан» национализеи яьча хана Джон Хеннесе, США казначейства финансашта волча секретара помощника, аьлар, нагахьа сайна компаниеа компенсаци ца хуле, ВIашагIкхийттача Штаташа соцаддергда 1973 шера Панамаца новкъостала лаьрхIа 22 млн. доллар. Цо иштта аьлар, Дунен банкерен дегIаахара Американски юкъаоча банкерен кредит дезаш Панама дьча декхара новкъарле ергья США-с.

Доккхий хIамаш де йолалуш я Панама. Дунен общественносто хьаллоац из, США империалистически гIозарашта духьала лаьтт Къулбехьен Центральни Америка малхбузехьарча оагIорахьа хи йисте гIолла хьалйижа, бIарча цаI йола къовсамаш фронт: эттара хьалха Чили, тIаккха Перуи Эквадори, тIаккха, юхера а, — зIамига, турпал Панама...

Густаво ВАЛЬКАРСЕЛЬ,
(АПН корр.).